

महाराष्ट्र शासन -कृषि विभाग
नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्प

३० ब, आर्केड, वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, कफ परेड, मुंबई-४०० ००५

दूरध्वनी क्र. ०२२-२२१६३३५१/२

ई-मेल :-mahapocra@gmail.com

जा क्र. नादेकसंप्र-१०१९ /प्र.क्र.२१/कृषि अभि./मृद जल मा.सु./LE /२०१९

दि.३०.०१.२०१९

प्रति,

जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी,
(प्रकल्पातील सर्व जिल्हे)

विषय :- नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत मृद व जलसंधारण उपचारांच्या सामाईक मार्गदर्शक सुचना सन २०१८-१९

नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत पाण्याचा कार्यक्षम व शाश्वत पद्धतीने वापर (A3) या घटकांतर्गत क्षेत्र उपचार व ओघळीवरील मृद व जलसंधारणाचे उपचार राबविण्यासाठी सामाईक मार्गदर्शक सुचना सहपत्रित करण्यात येत आहेत.

सांकेतांक	घटक व उपघटकाचे नाव
A3	पाण्याचा कार्यक्षम व शाश्वत पद्धतीने वापर करण्यास प्रोत्साहन देणे
A 3.1	क्षेत्र उपचार
A3.1.1	सलग समतल चर मॉडेल ५ ते ७ (०.३० मीटर)
A3.1.2	सलग समतल चर मॉडेल ५ ते ७ (०.४५ मीटर)
A3.1.3	खोल सलग समपातळी चर
A 3.2	ओघळीवरचे उपचार
A3.2.1	अनघड दगडाचे बांध
A3.2.2	माती नाला बांध
A3.2.3	सिमेंट नाला बांध
A3.2.4	गॅबियन बांध
A3.4	जुन्या जलसाठ्याचे पुनरुज्जीवन करणे (गाळ काढणे / खोलीकरण / दुरुस्ती)
A3.4.1	जुन्या जलसाठ्याचे पुनरुज्जीवन करणे (खोलीकरण)
A 3.6	कृषि क्षेत्रावरील पाणी संरक्षितता
A3.6.1	मुलस्थानी जलसंधारण (शेत बांध बंदिस्ती / ढाळीचे बांध बंदिस्ती)

सोबत :- वरीलप्रमाणे

30/01
प्रकल्प संचालक

नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्प, मुंबई

प्रत- माहितीस्तव सादर

१. सचिव, कृषि व पणन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- प्रत - माहिती व पुढील कार्यावाहीस्तव अप्रेषित
१. आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, पुणे
२. प्रकल्प संचालक, आत्मा (प्रकल्पांतर्गत सर्व)
३. उप विभागीय कृषि अधिकारी, (प्रकल्पांतर्गत सर्व)

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	बाब	पृष्ठ क्र.
१	प्रस्तावना	१
२	मृद व जलसंधारणाच्या विविध उपचार पद्धती	१ ते २
३	सलग समतल चर, खोल सलग समपातळी चर व गुरे प्रतिबंधक चर	२ ते ६
४	वहिती क्षेत्रावरील उपचार-	
अ.	शेत बांध बंदिस्ती (Compartment Bunding)	७ ते ८
ब.	ढाळीचे बांध बंदिस्ती (Graded Bunding)	९ ते १०
५	ओघळ /नाला नियंत्रणाचे उपचार -	
अ.	अप्पर रिचेस /मिडल रिचेस - अनघड दगडी बांध	११ ते १३
६	मिडल रिचेस-	
अ.	मातीचा बांध (अर्दन स्ट्रचर)	१३ ते १४
ब.	गॅबियन बंधारा व Composite गॅबियन स्ट्रक्चर	१४ ते १५
क.	संयुक्त गॅबियन बंधारा (Composite Gabian Structure) व जिओ मॅबरन पॉलिथिन फिल्म	१५ ते १८
७	लोअर रिचेस	
अ.	माती नाला बांध	१९ ते २३
ब.	सिमेंट नाला बांध	२३ ते २८
क.	जलसाठ्यांचे पुनरुज्जीवन (गाळ काढणे/खोलीकरण /दुरुस्ती)	२८ ते ३१
८	सर्वसाधारण सूचना	३२ ते ३४
९	अंमलबजावणीची कार्यपद्धती : अंमलबजावणीतील विविध स्तरावरील जबाबदाऱ्या-	
अ.	ग्राम कृषी संजीवनी समिती (VGRMC) व ग्रामस्तरावरील प्रापण समिती	३४ ते ३५
ब.	समूह सहाय्यक	३५ ते ३६
क.	कृषि सहाय्यक	३६ ते ३७
ड.	कृषि पर्यवेक्षक	३७
इ.	उपविभागीय कृषि अधिकारी	३८ ते ३९
ई.	जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी	३९
१०	मृद संधारण कामाची तपासणी व निरीक्षण टिपणी	३९

अ.क्र.	बाब	पृष्ठ क्र.
प्रपत्रे		
११	प्रपत्र -१ ग्राम कृषि संजीवनी समितीने ई -निविदाबाबत उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना द्यावयाचे शिफारस पत्र	४०
१२	प्रपत्र -२ (शेतकरी / लाभार्थ्यांचे संमती पत्र)	४१
१३	प्रकल्प स्थळ पाहणी व पात्रतेबाबत अभिप्राय - कृषि पर्यवेक्षक	
अ.	प्रपत्र - ३ उपचाराचे नाव - सलग समतल चर/ खोल सलग समपातळी चर/ गुरे प्रतिबंधक चर	४२
ब.	प्रपत्र - ४ उपचाराचे नाव - शेत बांध बंदिस्ती / ढाळीचे बांध बंदिस्ती	४३
क.	प्रपत्र - ५ उपचाराचे नाव - अनघड दगडी बांध/ अर्दन स्ट्रक्चर (लहान माती नाला बांध)	४४
ड.	प्रपत्र - ६ उपचाराचे नाव - गॅबियन बंधारा/ संयुक्त गॅबियन बंधारा	४५
१४	(प्रकल्प स्थळ पाहणी व पात्रतेबाबत अभिप्राय-उपविभागीय कृषि अधिकारी	
अ.	प्रपत्र - ७ उपचाराचे नाव - माती नाला बांध	४६
ब.	प्रपत्र - ८ उपचाराचे नाव - सिमेंट नाला बांध	४७
क.	प्रपत्र - ९ उपचाराचे नाव - नाला खोलीकरण	४८
१५	प्रपत्र - १० पर्यवेक्षीय तपासणी अहवाल (कृषि पर्यवेक्षक)	४९ ते ५०
१६	प्रपत्र - ११ निरीक्षण टिपणी	५१
१७	तपासणी प्रपत्र - १२ तपासणी सूची	५२
१८	प्रपत्र -१३ उपचाराचे काम ताब्यात देणेबाबत	५३
१९	प्रपत्र - १४ समाप्ती प्रतिवेदन (काम पूर्णत्वाचा दाखला)	५४ ते ५५

मृद व जल संधारण सामुहिक क्षेत्र उपचार - सामाईक मार्गदर्शक सूचना

प्रस्तावना:

हवामान बदलाचा राज्याच्या शेतीवर विपरीत परिणाम दिसून येत असून, भविष्यात देखील सदर परिणामांची व्याप्ती वाढणार असल्याचे राज्याच्या हवामान बदलाविषयक कृती आराखडयामध्ये नमूद केले आहे. मराठवाडा व विदर्भातील शेतक-यांना गेल्या काही वर्षांपासून मोठ्या दुष्काळास सामोरे जावे लागत असून भू-गर्भातील पाणीसाठयावर व जमिनीच्या आरोग्यावर विपरीत परिणाम होत आहे. परिणामी शेतीमधील पिकांची उत्पादकता घटत आहे. तसेच पूर्णा नदीच्या खो-यातील भू-भाग हा निसर्गतःच क्षारपड असल्याने शेतीसाठी सिंचनास मर्यादा येत आहेत. या प्रतिकूल परिस्थितीमध्ये अल्प भू-धारक शेतक-यांच्या उत्पादनावर विपरीत परिणाम होत असल्याचे दिसून येत आहे. हवामान बदलामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीशी जुळवून घेण्यास शेतक-यांना सक्षम करण्याच्या उद्देशाने महाराष्ट्र शासनाचा जागतिक बँकेच्या अर्थसहाय्याने नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्प सुरु करण्यात आलेला आहे.

प्रकल्पांतर्गत समविष्ट जिल्ह्यातील बहुतांश भाग हा कोरडवाहू असल्याने पडणाऱ्या पावसाच्या पाण्याचे योग्य नियोजन करण्यासाठी सर्वकष पाणलोट क्षेत्र विकास कार्यक्रमाच्या धर्तीवर विविध मृद व जलसंधारण उपचार राबविण्यात येत आहेत. या उपचारांचा उद्देश जमिनीची धूप थांबविणे, पाणी मूलस्थानी जिरविणे, भूगर्भातील पाणी साठा वाढविणे, भूगर्भातील पाणीसाठा पिकांसाठी वापरणे हे आहेत. यात गाव हा विकासाचा घटक धरून पाणलोटवार आधारित मृद संधारण व जलसंधारणाची कामे करणे अभिप्रेत आहे. अभियांत्रिकी उपचारांत समपातळी बांध, ढाळीचे बांध बंदिस्ती, घळ नियंत्रण उपचार, गॅबियन बंधारे, सलग समतल चर, आदींचा अवलंब करून प्रभावीपणे मृद व जल संधारण करता येते.

उद्देश:

१. प्रकल्पांतर्गत निवडलेल्या गाव समुहामधील शेतक-यांना हवामान बदलामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीशी जुळवून घेण्यास सक्षम बनविणे.
२. कोरडवाहू क्षेत्रातील जमिनीची धूप थांबविणे, मूलस्थानी जलसंधारण करणे, भूपृष्ठावरील व भूगर्भातील पाणीसाठ्यात वाढ करणे, याद्वारे संरक्षित सिंचनाची क्षमता निर्माण करणे.
३. पाण्याचा कार्यक्षम वापर करून दुबार पिकाखालील क्षेत्र वाढविणे व शेतक-यांच्या उत्पन्नात वाढ करणे.

मृद व जलसंधारणाच्या विविध उपचार पद्धती

क्षेत्र उपचार

अ) बिगर वहीती क्षेत्रावरील उपचार

१. सलग समतल चर (C.C.T.)
२. खोल सलग समपातळी चर (Deep C.C.T.)
३. गुरे प्रतिबंधक चर (T.C.M.)

ब) वहीती क्षेत्रावरील उपचार

१. शेत बांध बंदिस्ती (Comapartment Bunding)
२. ढाळीचे बांध बंदिस्ती (Graded Bunding)
३. शेततळे (Farm Pond)

ओघळ / नाला नियंत्रणाचे उपचार

- अ) अप्पर रिचेस

१.अनघड दगडी बांध (५ हे.पर्यंत) (Loose Boulder Structure)

ब) मिडल रिचेस

१.अनघड दगडी बांध (५ -१० हे.पर्यंत) (Loose Boulder Structure)

२.लहान मातीचे बांध (Earthen Structure)

३.गॅबियन बंधारा (Gabian Structure)

क) लोअर रिचेस

१. माती नाला बांध

२. सिमेंट नाला बांध

३. नाला खोलीकरण

मृद व जलसंधारण उपचारनिहाय भौतिक व आर्थिक निकष :

सलग समतल चर, खोल सलग समपातळी चर व गुरे प्रतिबंधक चर

(प्रकल्प उपक्रम सांकेतांक-A३.१. १, A३.१.२ व A३.१.३)

सलग समतल चर (C.C.T.)

शासन निर्णय क्रमांक मापदंड -२०१३ /प्र.क्र.११४/जल -७ दिनांक १५ ऑक्टोबर २०१३ अन्वये पाणलोट क्षेत्र आधारित मृद व जल संधारणाची कामे मशीनद्वारे करण्यासाठी निश्चित केलेल्या आर्थिक मापदंडाप्रमाणे पडीक व अवनत जमीनीचा विकास करण्यासाठी सलग समतल चर उपचार राबविण्यात यावेत.

अवर्षण प्रवण व हमखास पावसाचा प्रदेश या विभागासाठी मंजूर असलेले मॉडेल क्रमांक ५ ते ७ , नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत राबविण्यात यावे.

जागा निवडीचे निकष -

१. शेतीस अयोग्य असलेले क्षेत्र.
२. डोंगर उतारावरील पडीक जमिनी.
३. पाणलोट्याच्या वरील, मधील आणि खालील भागातील पडीक जमीन.
४. पडीक जमिनीवर साधारणतः ३ ते ४ इंचापर्यंत मातीचा थर असावा.
५. पडीक क्षेत्रातील खातेदारांची उपचार घेण्यासाठी संमती आवश्यक आहे .
६. सलग समतल चर घेण्यासाठी क्षेत्राचा जास्तीत जास्त उतार १५ % पर्यंत असणे आवश्यक आहे .

सलग समतल चर (मॉडेल ५ -७) (०.३० मी. खोली)

चराची रुंदी -०.६० मी .

चराची खोली -०.३० मी .

पाणी साठा - १८० घ .मी./हेक्टर

सलग समतल चर (मॉडेल ५ -७) (०.४५ मी.खोली)

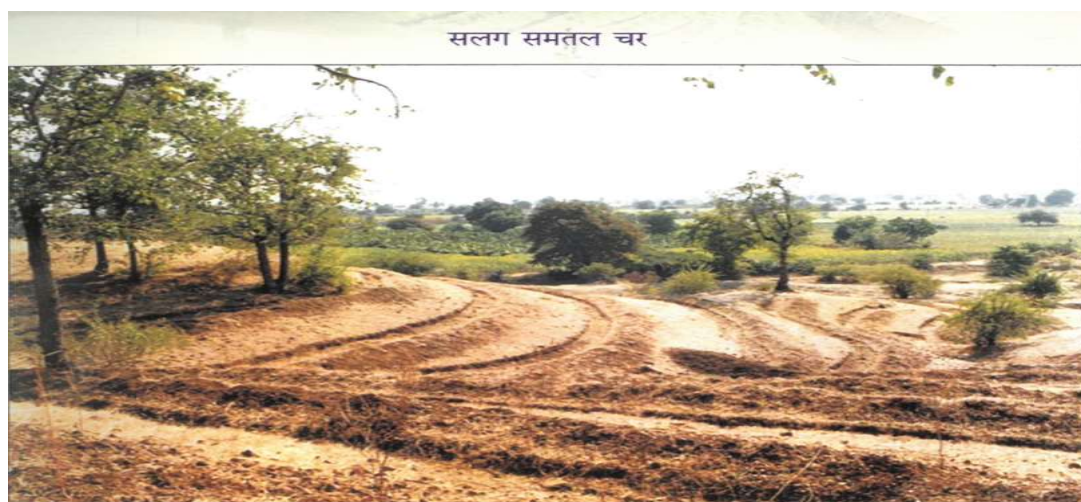
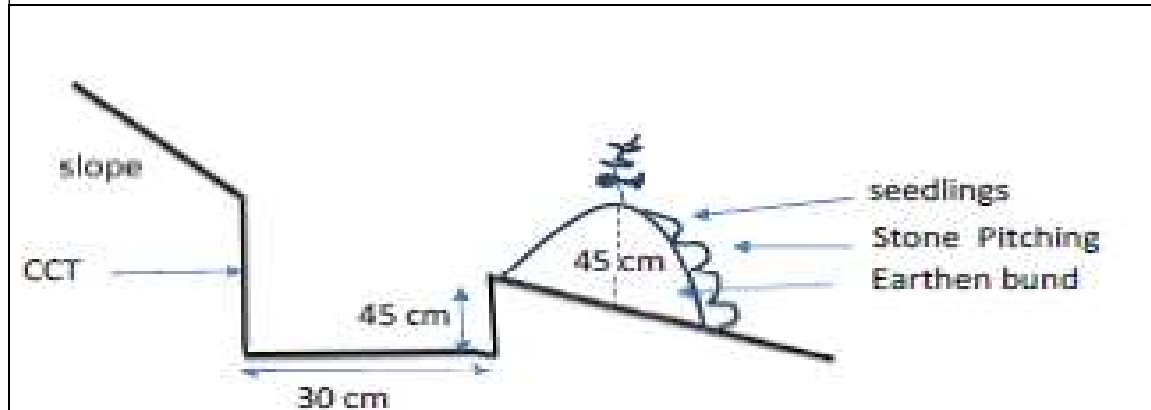
चराची रुंदी -०.६० मी .

चराची खोली -०.४५ मी .

पाणी साठा - २७० घ.मी ./हेक्टर

संकल्प चित्र -

सलग समतल चर (मॉडेल ५ -७) (०.४५ मी. खोली)

खोल सलग समपातळी चर (Deep C.C.T)

शासन निर्णय क्रमांक मापदंड -२०१३ /प्र.क्र.११४/जल -७ दिनांक १५ ऑक्टोबर २०१३ अन्वये पाणलोट क्षेत्र आधारित मृद व जल संधारणाची कामे मशीनद्वारे करण्याच्या शासन निर्णयानुसार खोल सलग समपातळी चर हा उपचार राबविण्यात यावा.

जागा निवडीचे निकष -

१. जमिनीचा उतार जास्तीत जास्त ८% पर्यंत असावा.
२. लाभार्थीचे मालकीच्या क्षेत्रावर सदर उपचार राबवायचा असल्यास, संबंधिताची लेखी संमती असणे आवश्यक.

जमिनीचा उतार - ० ते ८ %

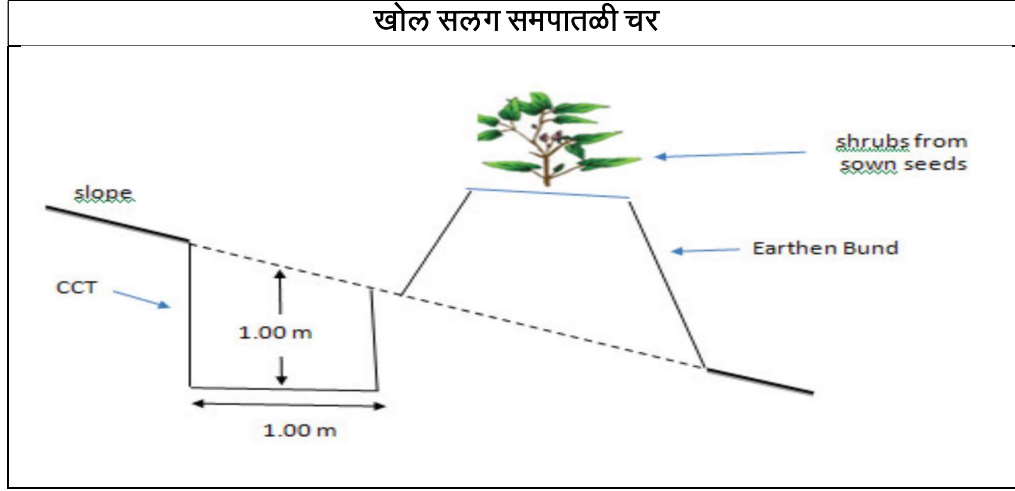
चराची रुंदी - १.०० मी .

चराची खोली - १.०० मी .

चराची लांबी - २४० मी./हेक्टर

दोन चरातील अंतर - ३३ मी.

संकल्प चित्र -

गुरे प्रतिबंधक चर (T.C.M.)

शासन निर्णय क्रमांक मापदंड -२०१३ /प्र.क्र.११४/जल -७ दिनांक १५ ऑक्टोबर २०१३ अन्वये पाणलोट क्षेत्र आधारित मृद व जल संधारणाची कामे मशीनद्वारे करण्याच्या शासन निर्णयानुसार गुरे प्रतिबंधक चर हा उपचार राबविण्यात यावा.

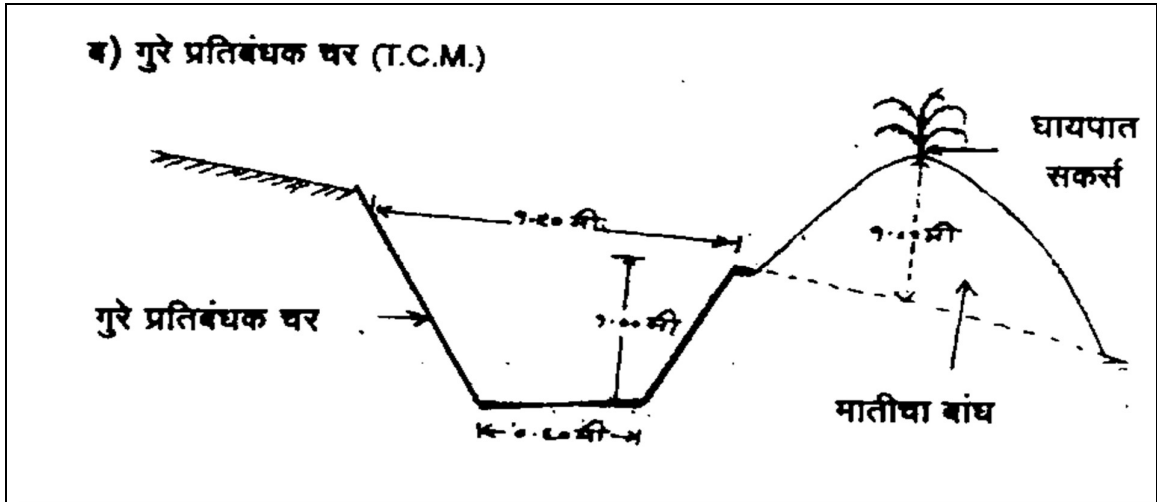
जागा निवडीचे निकष -

१. सलग समतल चरासाठी आवश्यक जागा निवडीचे निकष लागू राहतील.
२. सलग समतल चराचा सलग १० हेक्टरचा गट असल्यास अशा गटाभोवती गुरे प्रतिबंधक चर खोदण्यात यावा.

तांत्रिक मापदंड -

१. चराची पाया रुंदी - ०.६० मी.
२. चराची खोली - १.०० मी.
३. चराचा माथा - १.९० मी.
४. प्रती हेक्टरी चराची लांबी - १०२ मी.

संकल्प चित्र -

सलग समतल चर, खोल सलग समपातळी चर व गुरे प्रतिबंधक चर या उपचाराची कामे करण्यासाठी तांत्रिक व आर्थिक मापदंड-

अ.न.	उपचाराचे नाव	तांत्रिक मापदंड					आर्थिक मापदंड ,(रु.)			
		उतार %	पाया रुंदी,मी	बांधाची उंची, मी	माथा रुंदी,मी	बांधाचा छेद,चौ. मी.	बांधाची लांबी, मी.	परिमाण	डोंगराळ भाग	इतर
१	सलग समतल चर (०.३० मी. खोली)									
	मॉडेल क्रमांक ५	० ते ४	०.६	०.३०	०.६	०.१८	१०००	हेक्टर	१४६०९	१३७४५
	मॉडेल क्रमांक ६	४ ते ८	०.६	०.३०	०.६	०.१८	११७९	हेक्टर	१६७१५	१५६८६
	मॉडेल क्रमांक ७	८ ते १५	०.६	०.३०	०.६	०.१८	१५१४	हेक्टर	२०५५९	१९२३७
२	सलग समतल चर (०.४५ मी. खोली)									
	मॉडेल क्रमांक ५	० ते ४	०.६	०.४५	०.६	०.२७	१०००	हेक्टर	१९३२४	१८०१५
	मॉडेल क्रमांक ६	४ ते ८	०.६	०.४५	०.६	०.२७	११७९	हेक्टर	२२२७०	२०७२६
	मॉडेल क्रमांक ७	८ ते १५	०.६	०.४५	०.६	०.२७	१५१४	हेक्टर	२७६९२	२५७०९
३	खोल सलग समपातळी चर	० ते ८	१	१	१	१	२४०	हेक्टर	११४११	११४११
४	गुरे प्रतिबंधक चर (स.स.चराचा १० हेक्टर पेक्षा अधिक सलग गट असल्यास)	० ते १५	०.६०	१.००	१.९०	१.२५	१०२	र .मी.	६१	५६

टिप -१. सलग समतल चर (मॉडेल क्र.५ ते ७), खोल सलग समपातळी चर व गुरे प्रतिबंधक चर हे उपचार शासन निर्णय क्रमांक :मापदंड -२०१३ /प्र.क्र.११४/जल -७ दिनांक १५ ऑक्टोबर २०१३ अन्वये पाणलोट क्षेत्र आधारित जलसंधारण कार्यक्रमासाठी मृद व जल संधारणाची कामे मशीन द्वारे करण्यासाठी आर्थिक मापदंड निश्चित करणेबाबत या शासननिर्णया अन्वये उपचार राबविणे प्रस्तावित केलेले आहे.

वहिती क्षेत्रावरील उपचार- कृषि क्षेत्रावरील पाणी संरक्षितता (A 3.6)

शेत बांध बंदिस्ती (Comartment Bunding)

(प्रकल्प उपक्रम सांकेतांक-A 3.6.1)

मुलस्थानी जलसंधारणासाठी शेत बांध बंदिस्ती ही बाब नियोजन विभाग शासन निर्णय क्र .रोहयो २००४/प्र.क्र .२१३/रोहयो -६ दि. ६ जानेवारी २००५ अन्वये शेतकऱ्याच्या खाजगी जमिनीवर घेण्यात यावी. शेत बांध बंदिस्ती हा उपचार शासन निर्णय क्रमांक मापदंड -२०१३ /प्र.क्र.११४/जल -७ दिनांक १५ ऑक्टोबर २०१३ अन्वये पाणलोट क्षेत्र आधारित मृद व जल संधारणाची कामे मशीन द्वारे करण्यासाठी निश्चित केलेल्या आर्थिक मापदंडानुसार राबविण्यात यावा.

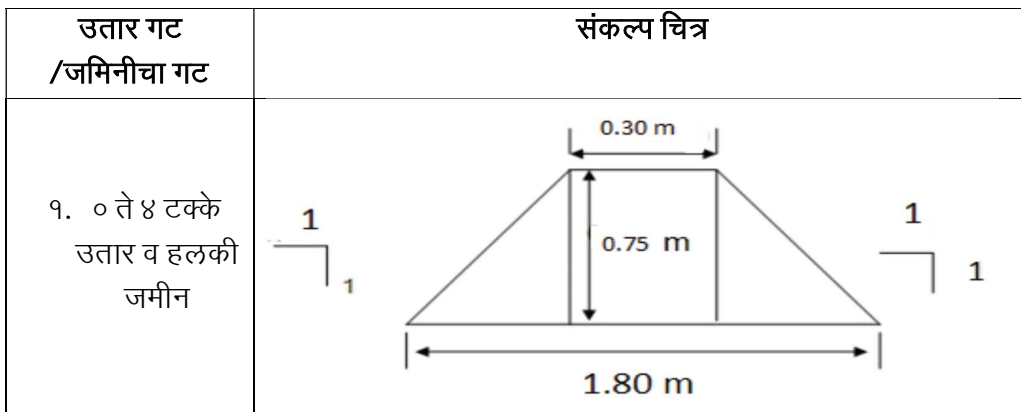
जागा निवडीचे निकष-

१. वार्षिक सरासरी ७५० मी.मी.पर्यंत पर्जन्यमान असलेल्या भागात हा उपचार राबवावा.
२. हमखास पावसाच्या प्रदेशातील ८५० मी.मी पर्यंत पर्जन्यमान असलेल्या हलक्या जमिनीवर ढा ढीचे बांध बंदिस्ती ऐवजी शेत बांध बंदिस्ती हा उपचार घेता येईल.
३. जमिनीचा उतार ० ते ४ % इतका असावा.
४. हलकी, भारी व मध्यम जमिनीवर सदर उपचार घेता येईल .
५. शेत परिस्थितीला अनुसरून व मशागतीस अडथळा होणार नाही अशा ठिकाणी बांधाची जागा निवडावी.
६. किमान ५० हेक्टर क्षेत्राचा गट करून सदर उपचार राबविण्यात यावा.

तांत्रिक निकष व आर्थिक मापदंड -

उतार गट /जमिनीचा प्रकार	तांत्रिक मापदंड							आर्थिक मापदंड ,रु	
	पाया रुंदी मी	बांधाची उंची मी	माथा रुंदी मी	बाजू उतार	बांधाचा काटछेद चौ .मी	बांधाची लांबी मी	सांडवा संख्या	ज.जा. उ.यो/ डॉ.भाग	इतर
० ते ४ उतार व हलकी जमीन	१.८०	०.७५	०.३०	१:१	०.८०	२००	३	७२२०	६८६०
० ते ४ उतार व मध्यम जमीन	२.००	०.८५	०.३०	१:१	१.००	२००	३	८६३२	८१८२
० ते ४ उतार व भारी जमीन	२.२५	०.९०	०.४५	१.२५ :१	१.२०	२००	३	९८५७	९३४१

संकल्प चित्र -

<p>२. ० ते ४ टक्के उतार व मध्यम जमीन</p>	
<p>३. ० ते ४ टक्के उतार व भारी जमीन</p>	

ढाळीचे बांध बंदिस्ती (Graded Bunding)

(प्रकल्प उपक्रम सांकेतांक-A 3.6.1)

मुलस्थानी जलसंधारणासाठी ढाळीचे बांध बंदिस्ती ही बाब नियोजन विभाग शासन निर्णय क्र .रोहयो २००७ /प्र.क्र .९५ /रोहयो -१ दि.१६ जुलै २००७ अन्वये राबविण्यात यावी. ढाळीचे बांध बंदिस्ती हा उपचार शासन निर्णय क्रमांक मापदंड -२०१३ /प्र.क्र.११४/जल -७ दिनांक १५ ऑक्टोबर २०१३ अन्वये मृद व जल संधारणाची कामे मशीन द्वारे करण्यासाठी निश्चित केलेल्या आर्थिक मापदंडानुसार राबविण्यात यावा.

जागा निवडीचे निकष -

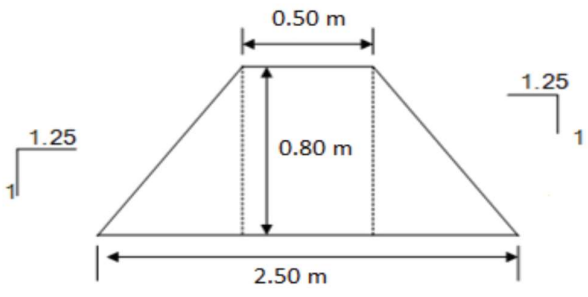
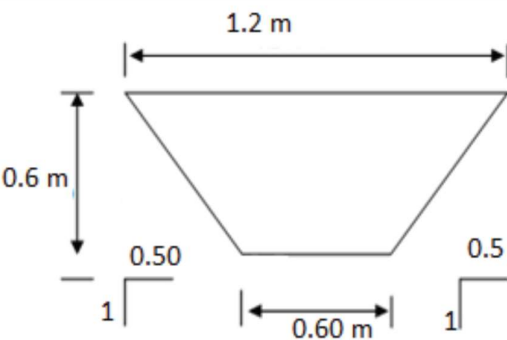
- सदरचा उपचार हमखास पावसाच्या प्रदेशात घेण्यात यावा.(पर्जन्यमान ७५० मिमी पेक्षा जास्त)
- जमिनीचा उतार ४ % पेक्षा कमी असावा.

तांत्रिक निकष व आर्थिक मापदंड -

उतार गट /जमिनी चा प्रकार	तांत्रिक मापदंड							आर्थिक मापदंड रु	
	पाया रुंदी मी	बांधाची उंची मी	माथा रुंदी मी .	बाजू उतार	बांधाचा काटछेद चौ .मी .	बांधाची लांबी मी .	गवती सांडवा संख्या	ज.जा.उ .यो./ डॉ.भाग	इतर
हलकी	२.००	०.७५	०.५०	१:१	०.९५	२१०	४	९०११	८४२६
मध्यम	२.३०	०.७५	०.५०	१.२०:१	१.०५	१६५	३	८००४	७४७९
भारी	२.५०	०.८०	०.५०	१.२५:१	१.२०	९५	२	५८३३	५४४०

संकल्प चित्र -

जमिनीचा गट	संकल्प चित्र
१. हलकी जमीन	
२. मध्यम जमीन	

<p>३. भारी जमीन</p>	
<p>४. शेतचराचे संकल्प चित्र</p>	

**ओघळ /नाला नियंत्रणाचे उपचार -
अप्पर रिचेस /मिडल रिचेस - अनघड दगडी बांध
(प्रकल्प उपक्रम सांकेतांक-A 3.2.1)**

अनघड दगडी बांध हा क्षेत्र उपचार शासन निर्णय क्र.मापदंड -२०१३ /प्र.क्र.११४/जल-७, दिनांक १० ऑक्टोबर २०१३ या मजुराच्या सहाय्याने करावयाच्या कामाच्या निश्चित केलेल्या आर्थिक मापदंडानुसार राबविण्यात यावा.

जागा निवडीचे निकष -

१. ओघळीवरील अनघड दगडाचे लहान बांधासाठी पाणलोट क्षेत्र ५ हे. पर्यंत व मोठ्या बांधासाठी पाणलोट क्षेत्र ५ ते १० हे. पर्यंत असावे.
२. नाला तळ्यात उघड्या खडकावर बांधाची जागा निश्चित करू नये.
३. बांधाच्या जवळपास १ कि.मी. त्रिजेत दगड उपलब्ध असतील अशाच ठिकाणी बांध घालावा.
४. ओघळीवर एकाखाली एक या पद्धतीने बांध घालताना वरच्या बांधाचा तळ खालच्या बांधाच्या माथ्यास एका समान पातळीत राहतील अशा ठिकाणी घ्यावेत.

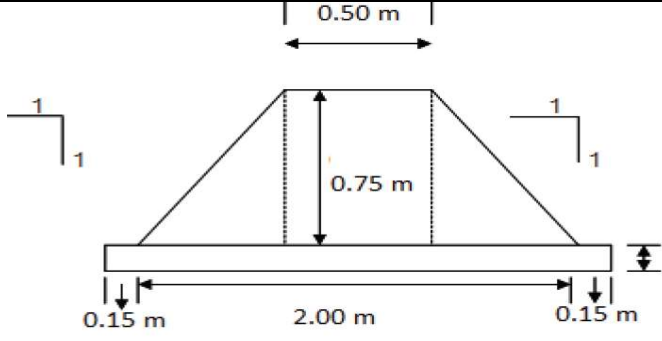
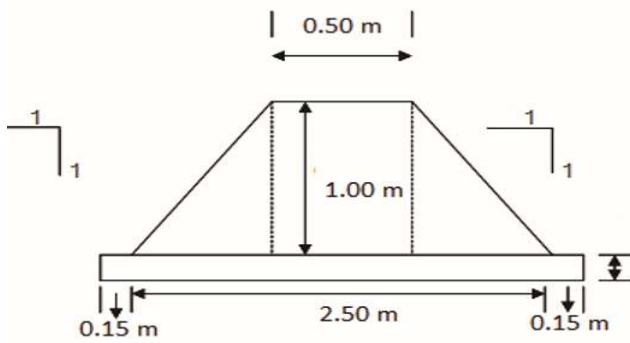
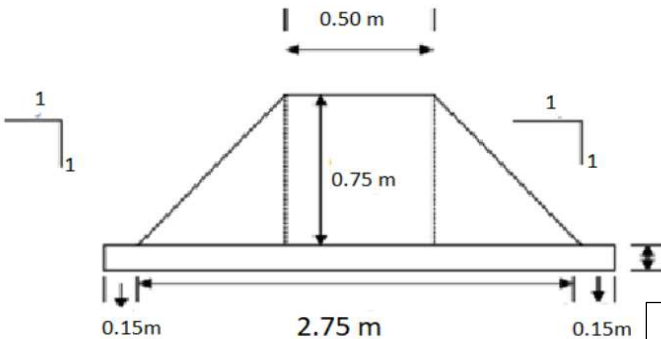
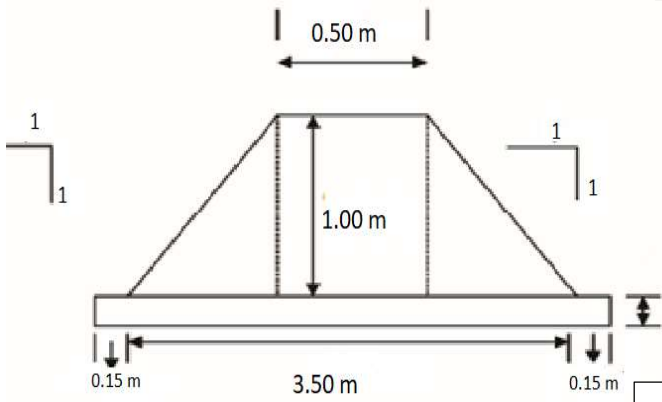
अनघड दगडी बांधाचे प्रकार -

अ.न.	बांधाचा प्रकार	पाणलोट क्षेत्र	बांधाची सरासरी उंची,मी
१	लहान अनघड दगडी बांध	५ हे .पर्यंत	०.७५
२	मोठा अनघड दगडी बांध	५ ते १० हे . पर्यंत	१.००

अनघड दगडी बांधा करिता तांत्रिक व आर्थिक मापदंड -

अ.न.	उपचाराचे नाव	तांत्रिक मापदंड						आर्थिक मापदंड ,(रु.)		
		उतार %	पाया रुंदी,मी	बांधाची उंची ,मी	माथा रुंदी,मी	बाजू उतार	बांधाचा छेद,चौ.मी.	परिमाण	डोंगराळ भाग	इतर
	अनघड दगडाचे बांध									
१	० ते ५ % उताराच्या ओघळी वरील बांधास दोन्ही बाजूस १ : १ उतार									
	पाणलोट क्षेत्राचा वरचा भाग (अप्पर रिचेस)	० ते ५	२	०.७५	०.५	१ : १	०.९४	घ.मी.	२६३	२२९
	पाणलोट क्षेत्राचा मधला भाग (मिडल रिचेस)	० ते ५	२.५	१.००	०.५	१ : १	१.५	घ.मी.	२६३	२२९
२	५ ते १५ % उताराच्या ओघळी वरील बांधास पुढील बाजूस १ : १ व मागील बाजूस २ : १ उतार									
	पाणलोट क्षेत्राचा वरचा भाग (अप्पर रिचेस)	५ ते १५	२.७५	०.७५	०.५	१ : १	१.२२	घ.मी.	२६३	२२९
	पाणलोट क्षेत्राचा मधला भाग (मिडल रिचेस)	५ ते १५	३.५	१.००	०.५	१ : १	२	घ.मी.	२६३	२२९

संकल्प चित्र

पाणलोटाचा भाग	संकल्प चित्र (उतार गट - ० ते ५ %)
१. अपर रिचेस	 <p>पाया खोली = ०.३० मी</p>
२. मिडल रिचेस	 <p>पाया खोली = ०.३० मी</p>
पाणलोटाचा भाग	संकल्प चित्र (उतार गट - ५ ते १५ %)
३. अपर रिचेस	 <p>पाया खोली = ०.३० मी</p>
४. मिडल रिचेस	 <p>पाया खोली = ०.३० मी</p>

अनघड दगडांचे बांध

मिडल रिचेस

मातीचा बांध (अर्दन स्ट्रचर)

(प्रकल्प उपक्रम सांकेतांक-A 3.2.1)

प्रकल्पांतर्गत समाविष्ट जिल्ह्यांमध्ये ज्या ठिकाणी अनगड दगड उपलब्ध होत नाहीत अशा ठिकाणी लहान मातीचे बांध (Earthen Structure) राबविण्यात यावे. शासन निर्णय क्र.मापदंड -२०१३ /प्र.क्र.११४/जल-७, दिनांक १० ऑक्टोबर २०१३ या मजुराच्या सहाय्याने करावयाच्या कामाच्या निश्चित केलेल्या आर्थिक मापदंडा नुसार हा क्षेत्र उपचार राबविण्यात यावा.

जागा निवडीचे निकष -

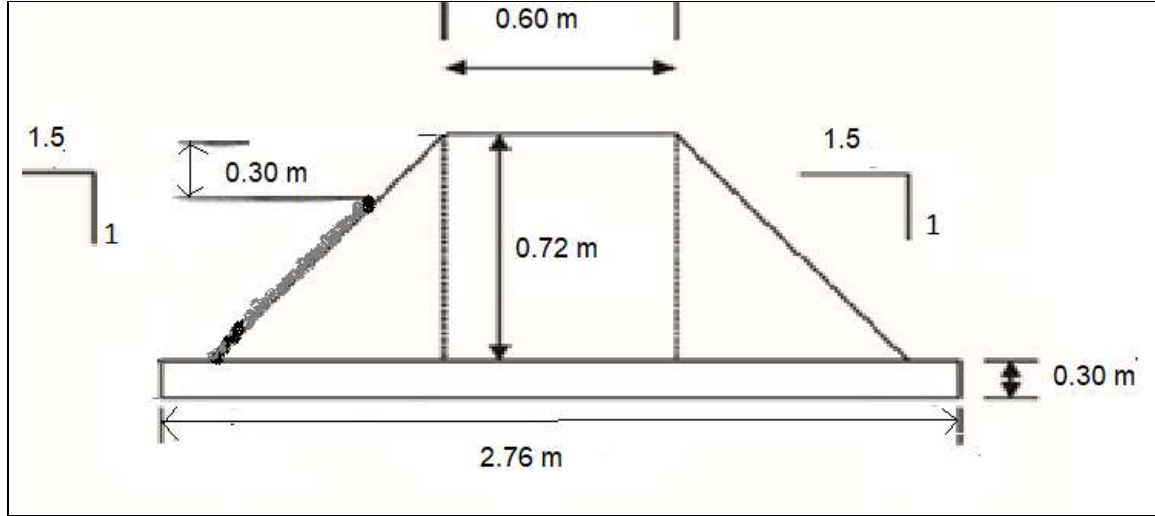
१. ओघळीवरील बांधाच्या ठिकाणी १० हे. पेक्षा कमी पाणलोट क्षेत्र असावे.

२. ओघळीच्या ज्या भागामध्ये स्थानिक दगड उपलब्ध नाहीत मात्र बांधासाठी पुरेशी माती उपलब्ध आहे, अशा ठिकाणी हा उपचार घ्यावा.
३. ओघळ / घळीच्या उगमापासून साधारणतः १०० मी.अंतरापर्यंत असे बांध घ्यावेत.
४. जास्तीचे पाणी सांडव्याद्वारे बाहेर काढण्यासाठी जागेची उपलब्धता असावी.
५. नाल्याच्या तळात उघड्या खडकावर बांधाची जागा निश्चित करू नये.

तांत्रिक निकष व आर्थिक मापदंड -

उपचाराचे नाव	तांत्रिक मापदंड						आर्थिक मापदंड रु.	
	पाया रुंदी मी.	बांधाची उंची मी.	माथा रुंदी मी.	बाजू उतार	बांधाचा काटछेद चौ.मी.	परिमाण	ज.जा.उ. यो./डों भाग	इतर
मातीचा बांध (Earthen Structure)	२.७६	०.७२	०.६०	१.५:१	१.२०	घ.मी.	१७६	१५४

संकल्प चित्र -

गॅबियन बंधारा व Composite गॅबियन स्ट्रक्चर

(प्रकल्प उपक्रम सांकेतांक-A 3.2.4)

• गॅबियन बंधारा -

शासन निर्णय क्र .मापदंड -२०१३ /प्र.क्र.११४/जल-७, दिनांक १० ऑक्टोबर २०१३ नुसार मजुराच्या सहाय्याने करावयाच्या कामाच्या निश्चित केलेल्या आर्थिक मापदंडा नुसार गॅबियन बंधारे हा क्षेत्र उपचार नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत राबविण्यात यावा.

जागा निवडीचे निकष -

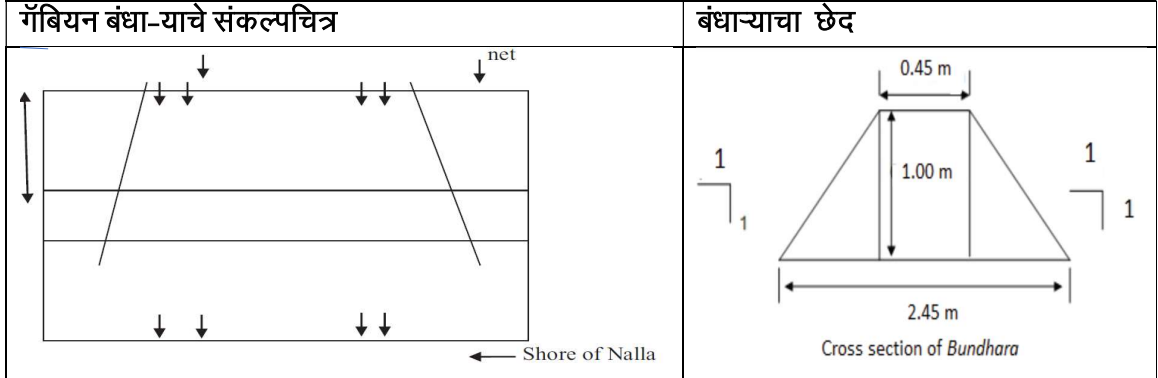
१. पाणलोटालील वरील व जास्तीत जास्त मधील भागातील नाल्यावर जागा निवडावी.
२. नाला तळाचा उतार ३% पर्यंत असावा.
३. सदर कामासाठी जागा निवडताना बांधामुळे काठाची माती खरडून जाणार नाही अशा ठिकाणी जागा निवडावी.

४. नाल्याची रुंदी शक्यतो १० मी.पेक्षा कमी असावी.
५. नाल्याच्या वळणावर बांधाची जागा निवडू नये.
६. सदरचा उपचार हा मृद संधारणासाठी असल्याने बांधाची उंची सहसा १ मी.पेक्षा कमी किंवा नाल्याच्या खोलीच्या १/३ उंची पेक्षा कमी ठेवावी.
७. ज्या ठिकाणी खडक किंवा मुरुम आहे अशा ठिकाणी असे बांधारे घेऊ नयेत.
८. ज्या नाल्यावर दुसरी कोणतीच जलसंधारण कामे घेता येत नाहीत अशा नाल्याचा विचार या कामासाठी करावा.
९. सिमेंट बांध / नाला बांध यांच्या वरील बाजूस या कामाचे नियोजन करावे.

गॅबियन बांधारे या बाबीकरिता तांत्रिक व आर्थिक मापदंड-

अ.न.	उपचाराचे नाव	तांत्रिक मापदंड						आर्थिक मापदंड ,(रु.)		
		उतार गट %	पाया रुंदी,मी.	बांधाची उंची,मी.	माथा रुंदी,मी.	बाजू उतार	बांधाचा छेद,चौ.मी.	परिमाण	डोंगराळ भाग	इतर
१	गॅबियन बांधारा	० ते ३	२.४५	१.००	०.४५	१ : १	१.४५	घ.मी.	१००१	९५२

संकल्प चित्र

• संयुक्त गॅबियन बांधारा (Composite Gabian Structure)

संयुक्त गॅबियन बांधारे हा क्षेत्र उपचार हा ज्या ठिकाणी नाल्याचा उतार ३ % पेक्षा जास्त आहे, तसेच जास्त पर्जन्यमान असलेल्या ठिकाणी घेण्यात येते. शासनाचे पत्र क्र.२०१७/सं.क्र.१४९० /जल-१,दिनांक ७/११/२०१७, तसेच आयुक्त, मृद व जलसंधारण विभाग, मृद व जलसंधारण आयुक्तालय, औरंगाबाद यांचे तांत्रिक परिपत्रक क्र.मृजआ-२०१७ /प्र.क्र.३/संपसंगंब/दिनांक-२३/११/२०१७ अन्वये संधानकीय पडदी असलेल्या संयुक्त गॅबियन बांधारा उपचार राबविण्यात यावा.

जागा निवडीचे निकष -

संयुक्त गॅबियन बांधारे - संधानकीय पडदी

जागा निवडीचे निकष -

१. नाला तळाचा उतार ५ % पर्यंत असावा.
२. सदर कामासाठी जागा निवडताना बांधामुळे काठाची माती खरडून जाणार नाही अशा ठिकाणी जागा निवडावी.
३. नाल्याची रुंदी शक्यतो १० मी.पेक्षा कमी असावी.
४. पाणलोटाचे वहन क्षेत्रातील (Runoff Zone) व जास्तीत जास्त मधील (Middle Reaches) मध्ये घेण्यात यावा .

५. नाल्याच्या वळणावर बांधाची जागा निवडू नये.
६. जागा निवडताना दोन नाले एकत्र मिळतात याच्या खालील बाजूस बांधाच्याची जागा निश्चित करावी म्हणजे जास्तीचा पाणीसाठा उपलब्ध होईल.
७. सदरचा उपचार हा बांधाची उंची सहसा १ मी. येईल अशाच ठिकाणी करावा.
८. ज्या ठिकाणी खडक किंवा मुरुम आहे अशा ठिकाणी असे बांधारे घेऊ नयेत.
९. ज्या नाल्यावर दुसरी कोणतीच जलसंधारण कामे घेता येत नाहीत अशा नाल्याचा विचार या कामासाठी करावा.
१०. सिमेंट बांध / नाला बांध यांच्या वरील बाजूस या कामाचे नियोजन करावे.

● **गॅबियन बांधारे - जिओ मॅबरन पॉलिथिन फिल्म -**

गॅबियन बांधारे - जिओ मॅबरन पॉलिथिन फिल्मसह हा क्षेत्र उपचार हा ज्या ठिकाणी नाल्याचा उतार ३ % पेक्षा जास्त व ८ % च्या आत आहे, तसेच जास्त पर्जन्यमान असलेल्या ठिकाणी घेण्यात येतो. शासनाचे पत्र क्र.संकीर्ण २०१७/ गॅबियन - स्ट /सं.क्र.१४४२ /जल-१,दिनांक २/११/२०१७, तसेच आयुक्त, मृद व जलसंधारण विभाग, मृद व जलसंधारण आयुक्तालय, औरंगाबाद यांचे तांत्रिक परिपत्रक क्र.मृजआ-२०१७ /प्र.क्र.२/बांमाजाजिपोफि दिनांक-१८/११/२०१७ अन्वये सदर उपचार राबविण्यात यावा.

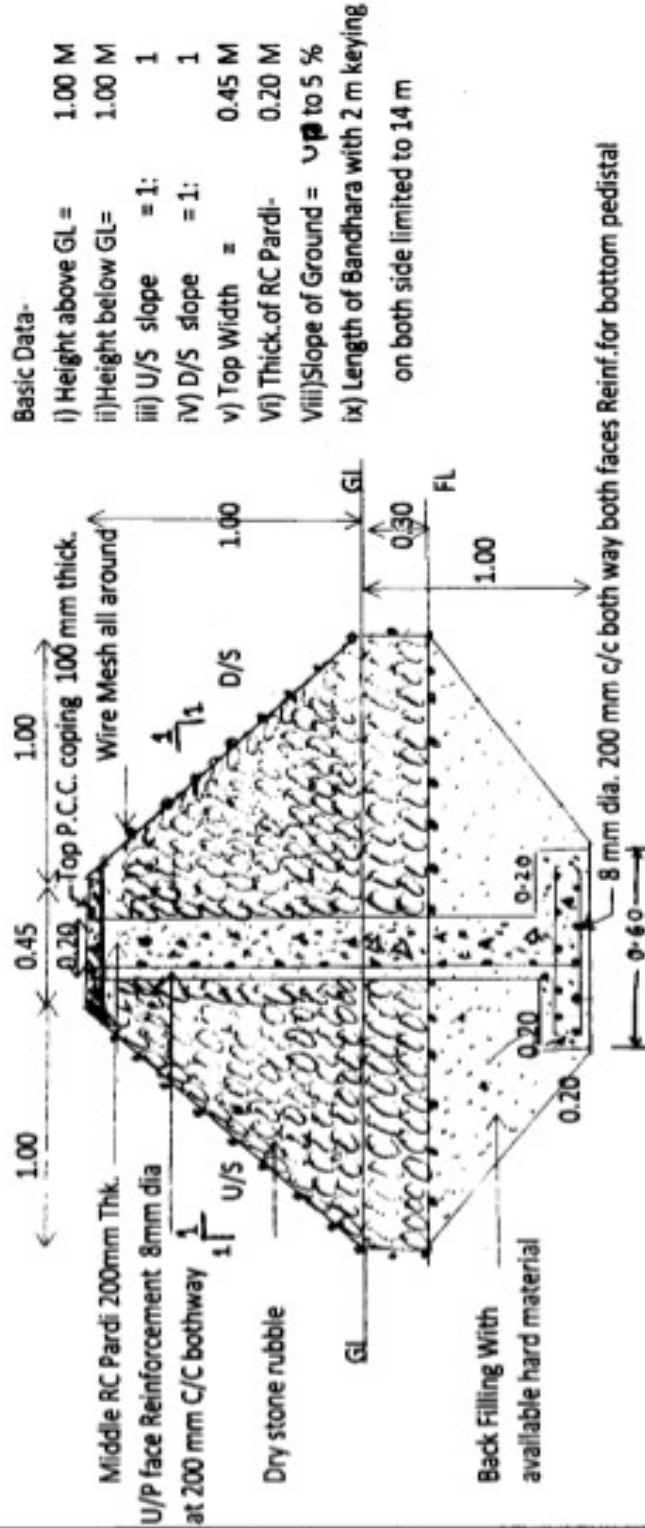
जागा निवडीचे निकष -

नाला तळाचा उतार वगळता संयुक्त गॅबियन बांधारे - संधानकीय पडदीचे वरील सर्व जागा निवडीचे निकष लागू राहतील . (नाला तळाचा उतार ३ % पेक्षा जास्त व ८ % पेक्षा कमी असावा.)

संयुक्त गॅबियन बांधारे या बाबीकरिता तांत्रिक व आर्थिक मापदंड-

अ.न.	उपचाराचे नाव	तांत्रिक मापदंड									परिमाण	आर्थिक मापदंड , (रु.)
		बांध					संधानकीय पडदी					
		उतार गट %	पाया रुंदी,मी.	बांधाची उंची,मी.	माथा रुंदी,मी.	बाजू उतार	जाडी रुंदी मी.	पाया तळाची रुंदी मी.	पाया खोली मी.	जमीन पातळीचे वर उंची मी.		
१	संयुक्त गॅबियन बांधारे - संधानकीय पडदी	० ते ५	२.६०	१.००	०.४५	१ : १	०.२०	०.६०	०.८०	०.९०	स.घ.मी.	सिमेंट नाला बांधासाठी निश्चित केलेले मापदंड .
२	संयुक्त गॅबियन बांधारे - जिओमॅबरन पॉलीथिन फिल्म	३ ते ८	३.४०	१.००	०.७५	१ : १.५०	जिओमॅबरन पॉलीथिन फिल्म - बांधाची एकूण लांबी एवढी व ०.५० मी.+ १.६० मी.उंचीची जाडीची	५००	मायक्रोन	घ.मी.	शा.नि. क्र. मापदंड - २०१३/प्र.क्र.११४/जल-७ दि.१० ऑक्टो.२०१३ प्रमाणे	

Typical cross section of Composite Gabian Bandhara with 200 mm thick. RC Pardi

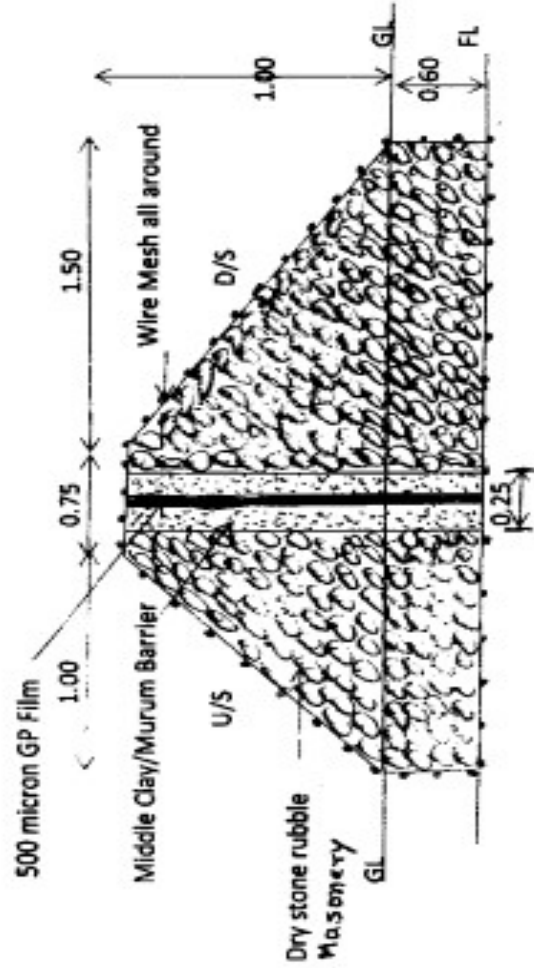

Cross-Section Of Composite Gabian bandhara with RC Pardi

This typical structure is proposed by SAO, Ahmednagar and SI (WC) ZP Dhule Govt. in Soil & Water Conservation Department, Mantralaya, Mumbai has instructed to introduce the new structures vide letter No.2017 Misc.No.-1490/Jal-1 Dated-07/11/2017

(Sd/-) (Sd/-)
 (D.B. Mahamuni) (S.S.Thakur)
 Prepared By Deputy Commissioner

Typical cross section of Gabian Bandhara with 500 micron Geomembrane Polythin Film

- Basic Data-
- i) Height above GL = 1.00 M
 - ii) Height below GL = 0.60 M
 - iii) U/S slope = 1: 1
 - iv) D/S slope = 1: 1.5
 - v) Middle Width = 0.75 M
 - vi) Middle Soil Barrier = 0.25 M
 - vii) Slope of Ground = 3 to 8 %
 - ix) Length of Bandhara with 2 m keying on both side limited to 14 m

Cross-Section Of Gabian Wall

This typical structure proposed by Director water shed development Pune is approved by Govt. Vide letter No.- Soil & Water Conservation Department, Mantralaya, Mumbai No. Misc.017/Gabian Structure/Misc. No. 1442/ Jal-1 Dt. 02.11.2017

(D.B. Mahamuni)
Deputy Commissioner

**लोअर रिचेस
माती नाला बांध
(प्रकल्प उपक्रम सांकेतांक-A 3.2.2)**

शासन निर्णय क्र .मापदंड -२०१३ /प्र .क्र .११४/जल-७, दिनांक -१५ ऑक्टोबर २०१३ या मशिनच्या सहाय्याने करावयाच्या कामाच्या निश्चित केलेल्या आर्थिक मापदंडा नुसार नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत माती नाला बांध हा उपचार राबविण्यात यावा.

जागा निवडीचे निकष -

१. पाणलोट्याच्या खालील भागातील कमी तळउताराच्या (० ते ३%) व १ मी.पेक्षा जास्त खोलीच्या नाल्यावर सदर उपचार राबविण्यात यावा.
२. बांधाच्या ठिकाणी नाल्याचे पाणलोट क्षेत्र ४० हे. पेक्षा जास्त व १,००० हे. पेक्षा कमी असावे.
३. बांधाच्या ठिकाणी नाल्याचा आकार चिंचोळा असावा.
४. नाल्याच्या तळाची रुंदी ५ मी. पेक्षा कमी नसावी.
५. बांधाच्या पाठीमागे पाणीसाठ्यासाठी भरपूर जागा असावी.
६. बांधाच्या खालील बाजूस किमान ४ हे. पर्यंत लागवडीखाली क्षेत्र असावे.

७. गाभा भिंतीसाठी परिसरात काळी चिकण माती उपलब्ध असावी.
 ८. सांडव्याची खोदाई कमीत कमी होईल व कठीण खडक न लागता आवश्यक त्या रुंदीचा सांडवा खोदता येईल अशी जागा असावी.

प्रकार -

१. ४० ते ८० हे.पाणलोट क्षेत्र असलेले नालाबांध
 २. ८० ते ५०० हे.पाणलोट क्षेत्र असलेले नालाबांध

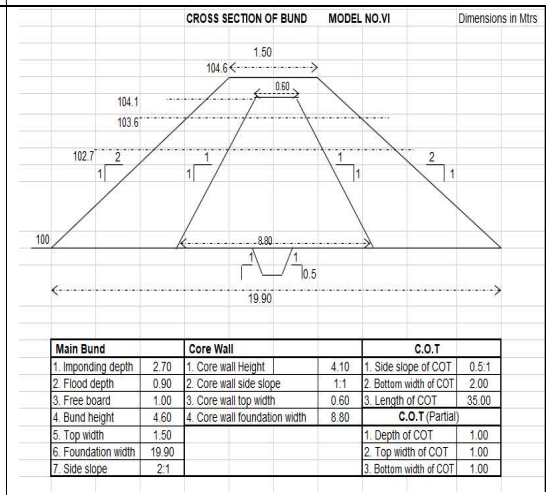
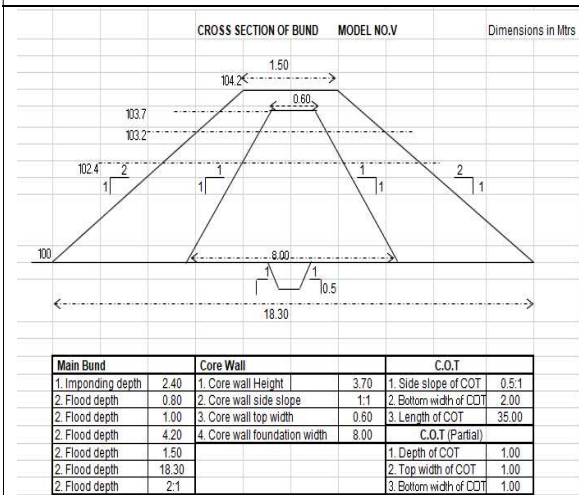
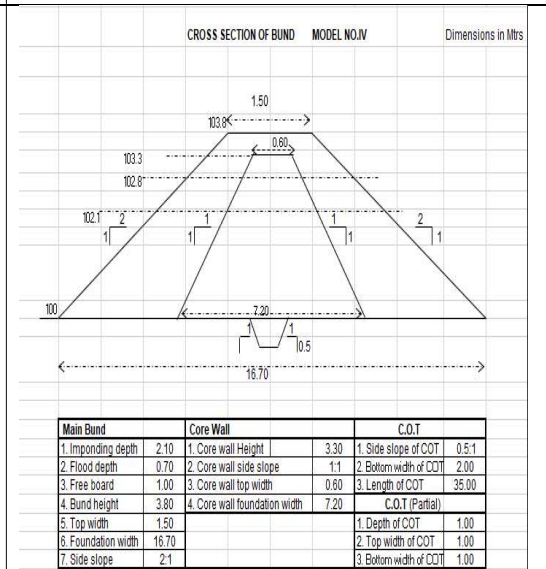
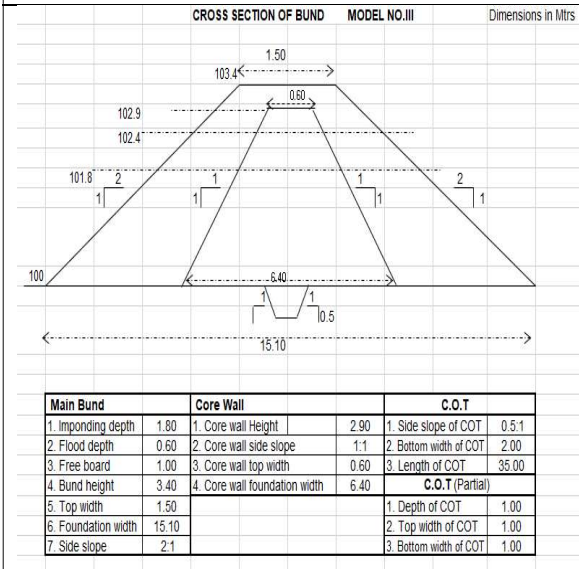
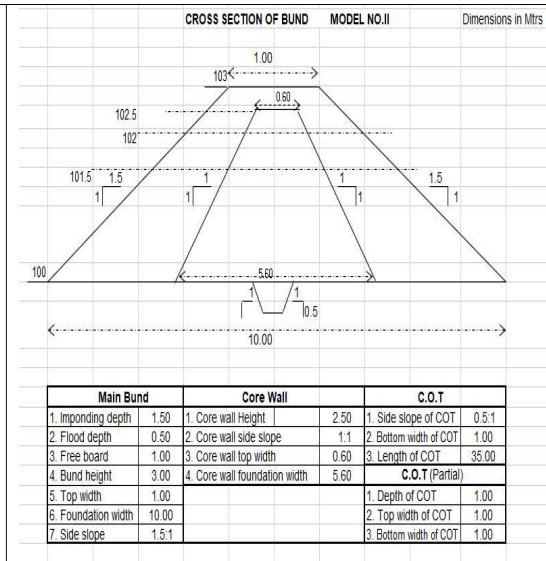
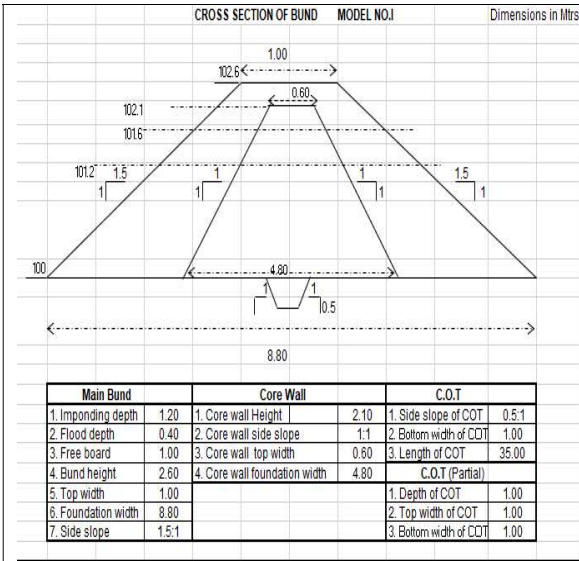
माती नाला बांधाचे तांत्रिक व आर्थिक मापदंड -

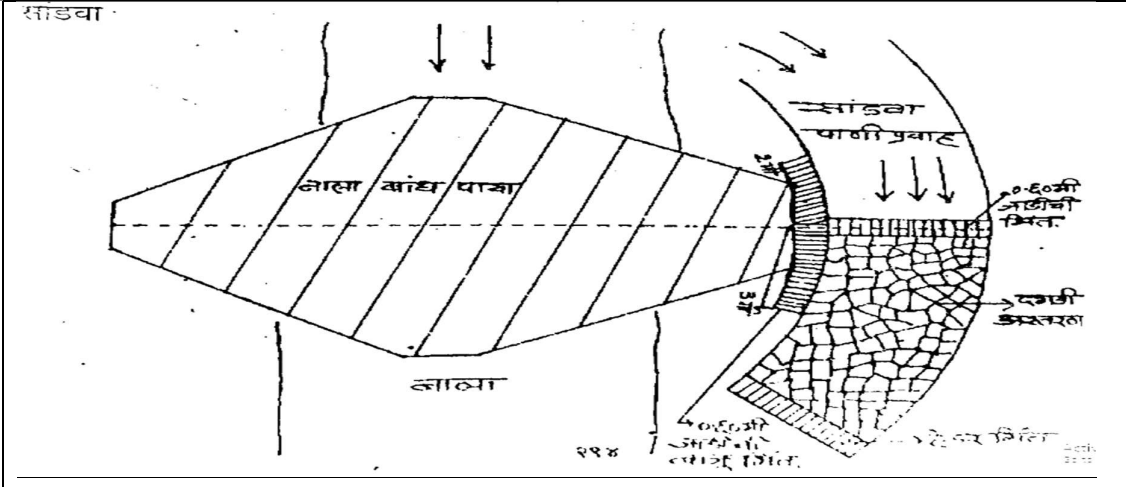
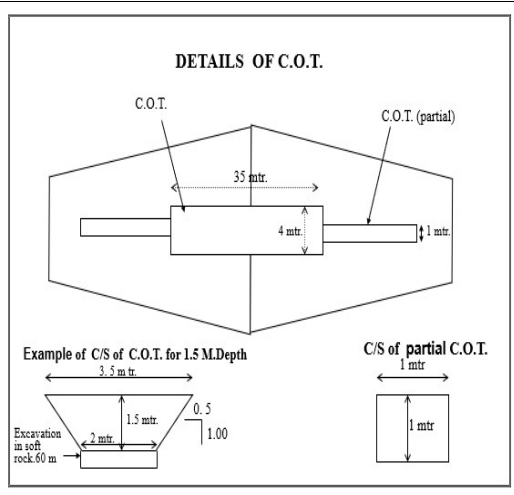
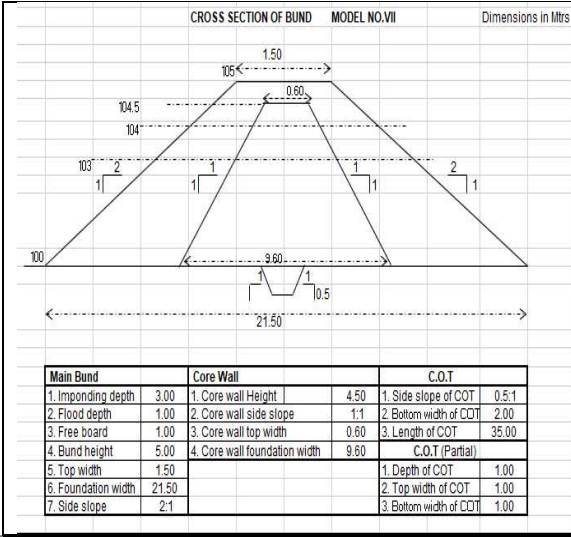
अ.न.	उपचाराचे नाव	परिमाण	आर्थिक मापदंड, रु	
	माती नाला बांध		डोंगराळ भाग	इतर
१	१ टक्के नाला तळ उतारापर्यंत	ह.घ.मी पाणीसाठा	३२००३	२९३४३
२	२ टक्के नाला तळ उतारापर्यंत	ह.घ.मी पाणीसाठा	५५८८१	५१२३७
३	३ टक्के नाला तळ उतारापर्यंत	ह.घ.मी पाणीसाठा	७२६४६	६६६०९

नाला बांधाचे प्रकार -

अ. न.	मॉडेल क्र	मुख्य बांध (मीटर)							नालातळातील अभेद्य भित				गॉर्ज पीट			पायातील चर			
		पाणी साठा उंची	पूर रेषा उंची	मुक्त फळी उंची	एकूण उंची	माथा रुंदी	पाया रुंदी	बाजू उतार	उंची	बाजू उतार	माथा रुंदी	पाया रुंदी	लांबी	बाजू उतार	तळ रुंदी	माथा रुंदी	तळ रुंदी	खोली	
		मी	मी	मी	मी	मी	मागील	पुढील	मी		मी	मी	मी		मी	मी	मी	मी	
१	मॉडेल क्र.१	१.२०	०.४०	१.००	२.६०	१.००	८.८०	१.५:१	१.५:१	२.१०	१:१	०.६	४.८०	३५	०.५:१	१.	१	१	१
२	मॉडेल क्र.२	१.५०	०.५०	१.००	३.००	१.००	१०.००	१.५:१	१.५:१	२.५०	१:१	०.६	५.६०	३५	०.५:१	१.	१	१	१
३	मॉडेल क्र.३	१.८०	०.६०	१.००	३.४०	१.५०	१५.१०	२:१	२:१	२.९०	१:१	०.६	६.४०	३५	०.५:१	२	१	१	१
४	मॉडेल क्र.४	२.१०	०.७०	१.००	३.८०	१.५०	१६.७०	२:१	२:१	३.३०	१:१	०.६	७.२०	३५	०.५:१	२	१	१	१
५	मॉडेल क्र.५	२.४०	०.८०	१.००	४.२०	१.५०	१८.३०	२:१	२:१	३.७०	१:१	०.६	८.००	३५	०.५:१	२	१	१	१
६	मॉडेल क्र.६	२.७०	०.९०	१.००	४.६०	१.५०	१९.९०	२:१	२:१	४.१०	१:१	०.६	८.८०	३५	०.५:१	२	१	१	१
७	मॉडेल क्र.७	३.००	१.००	१.००	५.००	१.५०	२१.५०	२:१	२:१	४.५०	१:१	०.६	९.६०	३५	०.५:१	२	१	१	१

संकल्प चित्र

सिमेंट नाला बांध

(प्रकल्प उपक्रम सांकेतांक-A 3.2.3)

सिमेंट नाला बांध हा उपचार पूर नियंत्रण तसेच घळ नियंत्रणासाठी करण्यात येतो. शासन निर्णय क्र. सासिंब-२०१४ / प्र.क्र.२०९/जल-७, दिनांक २३ जून २०१७ अन्वये सिमेंट काँक्रीट नाला बांधाच्या भौतिक व आर्थिक मापदंडाबाबतच्या एकत्रित मार्गदर्शक सूचना नुसार नवीन सिमेंट नाला बांध बांधण्याकरिता मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत, तसेच शासन निर्णय क्र. सासिंब-२०१४ / प्र.क्र.२०९/जल-७, दि. ८ ऑगस्ट २०१८ या शासन निर्णयान्वये जलसंपदा विभाग शासन निर्णय क्रमांक मापदंड २०१७ / (४५२/२०१७) / लपा -२, दिनांक १३ जुलै २०१८ च्या आर्थिक मापदंडा नुसार राबविण्यात यावा.

जागेची निवड -

१. पाणलोट क्षेत्र ४० ते १००० हे.पर्यंत असावे .
२. नाल्याचा तळाचा उतार २ % पेक्षा कमी असावा.
३. नाला तळाची रुंदी ५ मी. पेक्षा कमी व ५० मी. पेक्षा जास्त असू नये .
४. नाल्यास स्पष्टपणे खोली व दोन्ही बाजूस स्पष्ट तीर /काठ असले पाहिजेत व काठापासून नाल्याच्या तळापर्यंत कमीत कमी खोली २ मी. असली पाहिजे.
५. ज्या ठिकाणी बांधाचे काम करावयाचे आहे,त्या ठिकाणी नमुना खड्डे घेऊन नाल्याचे तळात पाणीसाठा उंचीच्या निम्न्या उंची इतक्या खोली पर्यंत (१/२) पक्का खडक लागत असेल अशी जागा निवडावी.(पायाची खोली १.२० मी .पर्यंत)
६. नाल्याच्या दोन्ही काठावर वाहिती क्षेत्र असेल व ज्या ठिकाणी माती नाला बांध घालणे तांत्रिक दृष्ट्या शक्य नसेल अशा ठिकाणी सिमेंट नाला बांधाचे काम हाती घेण्यात यावे.
७. सिमेंट नाला बांधामुळे शेजारील जमीन चिबड होणार नाही अशा जागेची निवड बांध बांधणेसाठी करण्यात यावी. सिमेंट नाला बांधामुळे महापुराचे पाणी नाला काठाबाहेर येणार नाही,याची दक्षता घेण्यात यावी.
८. सिमेंट नाला बांध गाळाने भरू नये म्हणून गाळ प्रतिबंधक कामे प्रथम पूर्ण झालेली असावीत.

सिमेंट नाला बांधकारिता भौतिक व आर्थिक मापदंड -

मृद व जलसंधारण विभाग, शासन निर्णय क्र. सासिंब-२०१४ / प्र.क्र.२०९/जल-७, दिनांक २३ जून २०१७ अन्वये सिमेंट काँक्रीट नाला बांधाच्या भौतिक व आर्थिक मापदंडाबाबतच्या एकत्रित मार्गदर्शक सूचना खालीप्रमाणे आहेत -

१. सर्वसाधारण बाबी-

१. पाणलोट क्षेत्राच्या ऊर्ध्व भागातून ज्या स्थानापासून नैसर्गिक नाले उगम पावतात त्या स्थानापासूनच्या किमान १ चौ.किमी. च्या पाणलोट क्षेत्रापासून प्रथम बंधारा घेण्यात यावा .
२. सिमेंट बंधारे हे फक्त २nd व ३rd order या वर्गीकरणातील जलप्रवाहावरच घेण्यात यावेत, कारण भौगोलिक रचनेनुसार १ st order streams या सर्वसाधारण वहन क्षेत्रात (Runoff Zone), २nd व ३rd order या पुनर्भरण क्षेत्रात (Recharge Zone) तर ४th order व त्यापेक्षा मोठे जलप्रवाह हे साठवण क्षेत्रात (Storage Zone) स्थिर असतात.
३. बंधा-याचे स्थळ निश्चित करताना सद्यस्थितीत १:५०००० या प्रमाणाचे (Topo Sheet) नकाशे वापरण्यात येतात . या ऐवजी बंधा-याच्या स्थळाबाबत अधिक अचूकता साध्य होण्यासाठी १:२५००० (Topo Sheet) या प्रमाणाचे नकाशे वापरण्यात यावेत. तसेच प्रकल्पांतर्गत उपलब्ध करून दिलेल्या पाणलोट क्षेत्र क्षमता उपचार नकाशांचा (Watershed Potential Treatment Map) वापर करून सिमेंट नाला बांध बांधण्याकरिता स्थळ निश्चिती करावी.
४. पाणलोट क्षेत्र १० चौ.किमी. पर्यंत असणाऱ्या क्षेत्रात सिमेंट बंधारे बांधावेत. १० चौ.किमी. पेक्षा जास्त पाणलोट क्षेत्र असलेल्या भागामध्ये जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी जलशास्त्रीय अभ्यासांती Out Flanking होणार नाही याची खात्री करावी.
५. सिमेंट नाला बांधाचे स्थळ निश्चित करताना नाला उतार २ % पेक्षा जास्त असल्यास अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये भौगोलिक, जलशास्त्रीय व भूगर्भशास्त्रिय बाबींचा संपूर्ण अभ्यास केल्यानंतर जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांची मान्यता घ्यावी.
६. सिमेंट नाला बांधाची सांडवा पातळी ही जमीन पातळी पेक्षा जास्त नसावी.
७. सिमेंट नाला बांधाची लांबी ही नालाकाठाशी मिळती जुळती असली पाहिजे. नालाकाठाचे अनावश्यक रुंदीकरण करून सिमेंट काँक्रीट नाला बांधाची लांबी वाढविण्यात येऊ नये.
८. शैलभित्ती जलवाहक असल्याने, त्यावर सिमेंट बंधारे बांधल्यास त्याद्वारे खात्रीशीर पुनर्भरण होणे शक्य आहे. यासाठी शैलभित्ती असल्यास त्या ठिकाणी नकाशांचा वापर सिमेंट बंधाऱ्यांच्या नियोजनासाठी करण्यात यावा.

२. सिमेंट नाला बांधाचे तांत्रिक मापदंड -

१. मध्यवर्ती संकल्पचित्र संघटना (दगडी धरण) नाशिक यांचे दिनांक १९/०८/२०१३ च्या पत्रान्वये संकल्पन काटछेद निश्चित केलेले असून ही संकल्पचित्रे संदर्भ म्हणून वापरण्यात यावीत. यामध्ये स्थानपरत्वे आवश्यक ते बदल करण्यात यावेत, तथापि त्यामुळे त्याच्या Structural Stability ला धोका पोहोचणार नाही याची दक्षता घ्यावी .
२. भारतीय मानांकन I.S.Code ४५६-२००० मधील कमीत कमी एम क्र.५ दर्शविल्याप्रमाणे Moderate Condition मध्ये कमीत कमी एम -१५ संधानकामध्ये काम करण्यात यावे .
३. सिमेंट नाला बांधाची लांबी १० मी ते ३० मी इतकी असावी. भौगोलिक परिस्थितीनुसार आवश्यकता असल्यास ५० मी. लांबीपर्यंत जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी स्थळ निश्चिती करावी.
४. साखळी पद्धतीच्या दोन सिमेंट बंधाऱ्यामध्ये किमान ५०० मीटरचे अंतर असावे. तथापि तांत्रिक /आर्थिक निकषाची पूर्तता होत असेल व यापेक्षा कमी अंतरावर बंधारा घेणे आवश्यक असेल तेथे जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी स्थळ निश्चिती करावी.

५. सिमेंट नाला बांधासाठी पाया खोदकाम करताना किंवा इतर तत्सम कामाकरिता निविदेमध्ये Weighted Average चा वापर न करता (Soft Strata, Hard Strata अशी विगतवारी) प्रत्यक्ष खोदकाम करून येणाऱ्या माती , मऊ मुरुम, कठीण मुरुम, मऊ खडक, कठीण खडक अशा विगतवारीप्रमाणे सविस्तर अंदाजपत्रक करून निविदा प्रसिद्ध करावी व मोजमाप पुस्तिकेत तशाच पद्धतीने नोंदी घेण्यात याव्यात.

३. बांधाच्याची उपयुक्तता वाढविण्यासाठी खोलीकरण, रुंदीकरण, पाणलोट व वृक्षारोपण करणेबाबत-

याबाबतची कार्यवाही शासन निर्णय क्र. सासिबं-२०१४ / प्र.क्र.२०९/जल -७ दिनांक २३ /०६ /२०१७ मध्ये दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे करण्यात यावी.

४ . सिमेंट नाला बांधाचे आर्थिक मापदंड -

जलसंपदा विभागाच्या लघु पाटबंधारे योजनासाठी शासन निर्णय क्र. सासिबं-२०१४ / प्र.क्र.२०९/जल-७, दिनांक ८ ऑगस्ट २०१८ या शासन निर्णयान्वये जलसंपदा विभाग शासन निर्णय क्रमांक मापदंड २०१७ / (४५२/२०१७)/लपा-२, दि.१३ जुलै २०१८ नुसार १५० सघमी पेक्षा कमी साठवण क्षमतेच्या कोल्हापूरी बांधाच्याकरता निश्चित करण्यात आलेले प्रती स.घ.मी. (TCM) आर्थिक मापदंड हे सिमेंट नाला बांधास लागू राहतील व सदर मापदंड हे खालीलप्रमाणे आहेत -

अ.क्र	विहित क्षेत्र	प्रति स.घ.मी. आर्थिक मापदंड (रु.)		
		सर्वसाधारण क्षेत्र	डोंगरी क्षेत्र	अवर्षणप्रवण क्षेत्र
१	विदर्भ	१४६११४	१४६११४	१४६११४
२	मराठवाडा	१४६११४	१४६११४	१४६११४
३	उर्वरित महाराष्ट्र-जळगाव	११०६५९	१४३०४८	१४३०४८

(टिप - उपरोक्तप्रमाणे डोंगरी क्षेत्र व अवर्षण प्रवण क्षेत्राच्या यादी ही जलसंपदा विभाग शासन निर्णय क्रमांक मापदंड २०१७ / (४५२/२०१७)/लपा-२, दि.१३ जुलै २०१८ प्रमाणे असेल.)

५. बांधकाम चालू असतानाच पुढील बाजूच्या फॅलक वॉलमध्ये ४ फूट x ३ फूट आकाराचा सिमेंट नाला बांधाची माहिती दर्शविणारा लोखंडी बोर्ड लावावा, म्हणजे फॅलक वॉलचे कॉक्रीटमध्ये बोर्डचे अँगल घट्ट रोवले जातील. त्यासाठी बोर्डच्या फ्रेमच्या अँगलचे आकारमान ३५ मी.मी. x ३५ मी.मी. x ६ मी.मी. तसेच उभ्या अँगलचे आकारमान ५० मी.मी. x ५० मी.मी. x ६ मी.मी. असावे व लोखंडी बोर्डकरिता १८ गेजचा पत्रा वापरावा. यासाठीचा खर्च अंदाजपत्रकात समावेश करावा. बोर्डवर ऑईल पेंटने खालीलप्रमाणे माहिती लिहावी.

नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्प, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन

१. कामाचे नांव - सिमेंट नाला बांध गट क्र. - पाणलोट क्र.-
२. बांधाची लांबी - मी.
३. मंजूर रक्कम रु.
४. कामावरील एकूण खर्च रु.
५. काम सुरु दिनांक - काम पूर्ण दिनांक-
६. पाणी साठा - टी. सी. एम.

६ . कामाचे समाप्ती प्रतिवेदन :

सिमेंट नालाबांधाचे काम संपुर्णपणे परिपूर्ण झाल्यानंतर तो बांध संबंधित ग्राम संजीवनी समितीकडे पुढील देखभाल व निगा राखण्यासाठी हस्तांतरीत करण्यात यावा व त्याप्रमाणे संबंधीत खातेदारांच्या स्वाक्षऱ्या घेण्यात याव्यात. बांधाचे काम ताब्यात देण्यासाठी उपयोगात आणावयाचा नमुना हा प्रपत्र -१३ प्रमाणे आहे.

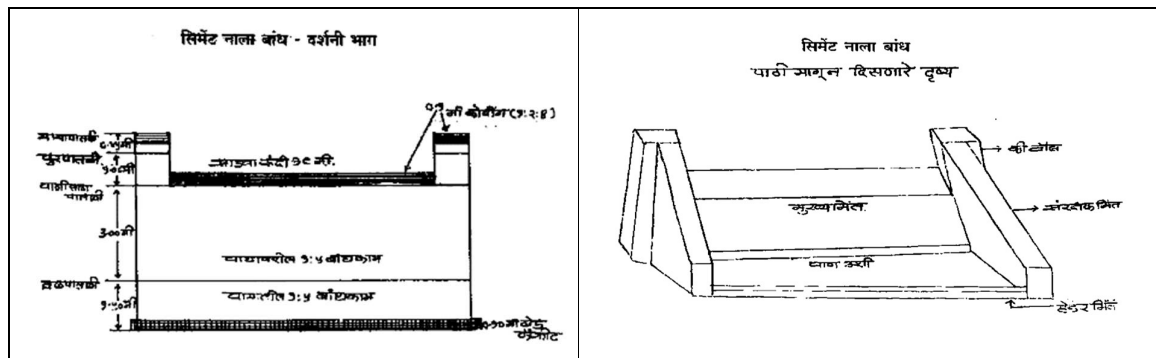
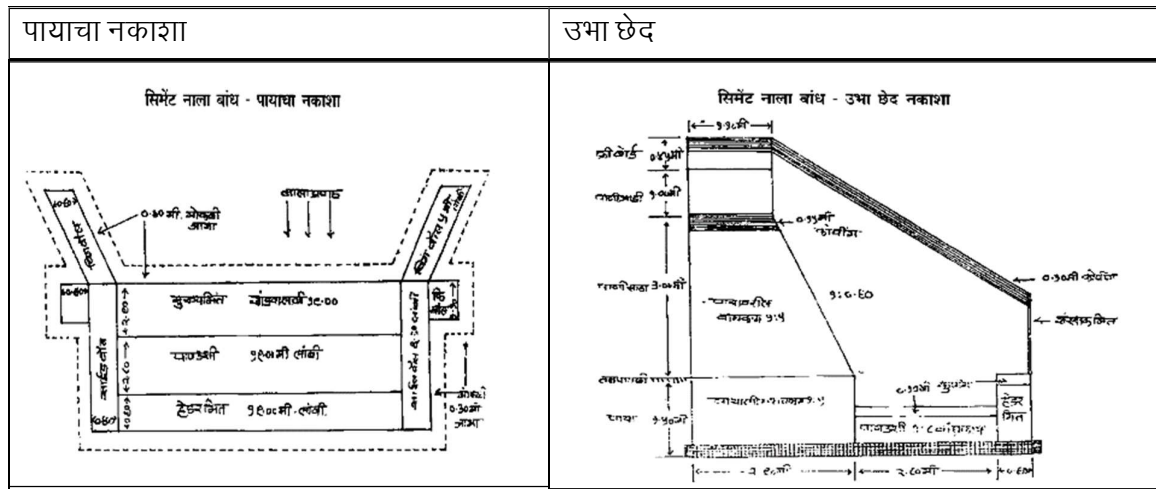
हे नमुनापत्र संबंधीत गटाचे समाप्ती प्रतिवेदन (काम पूर्णत्वाचा दाखला) अहवालासोबत जोडण्यात यावे. काम पुर्ण झाल्यानंतर कामाचे विहित नमुन्यामध्ये समाप्ती प्रतिवेदन अहवाल सोबत जोडलेल्या प्रपत्र - १४ नुसार तयार करुन त्यास उपविभागीय कृषि अधिकाऱ्याची मान्यता घेण्यात यावी.

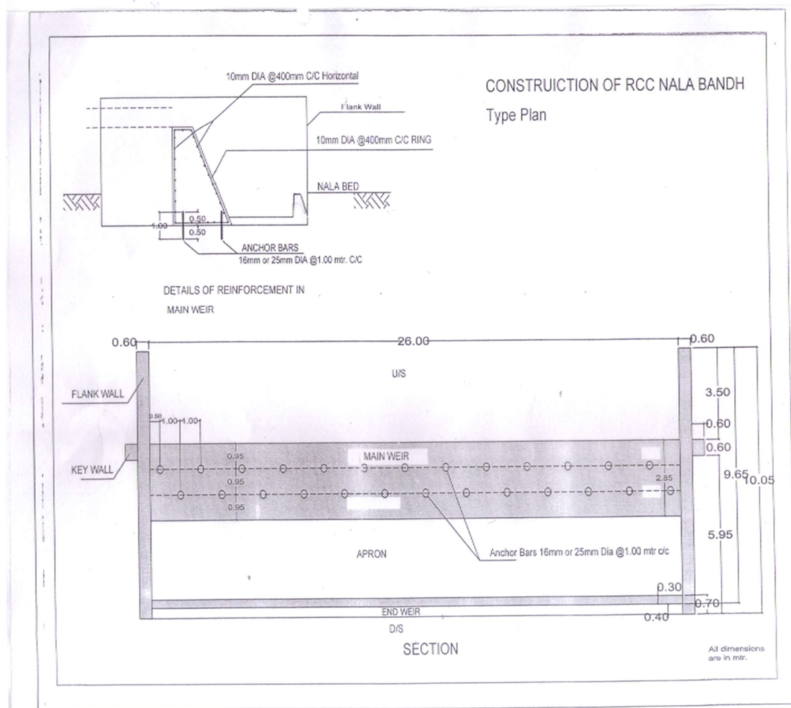
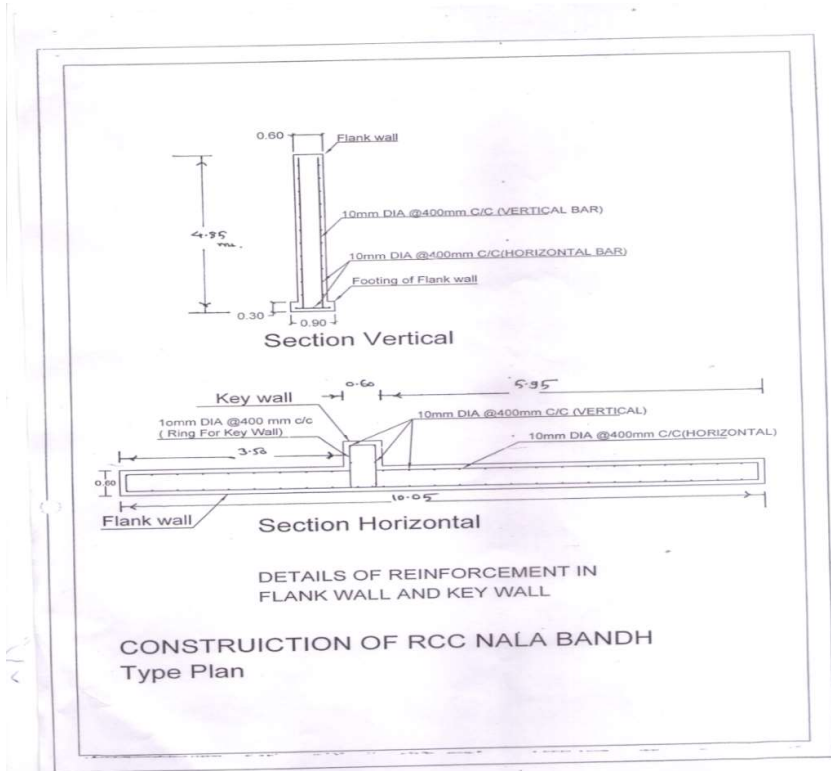
७ . बाबनिहाय करावयाच्या कामाचा तपशिल:

नालाबांधाच्या जागा निवडीपासून ते काम पुर्ण होईपर्यंतच्या वेगवेगळ्या टप्प्यामध्ये काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्याने तसेच सर्व पर्यवेक्षकीय अधिकाऱ्यांनी विहित तपासणी करणे आवश्यक आहे.

अ.क्र.	बाब	कार्यवाही करणारे अधिकारी
१	सिमेंट नालाबांधाची जागा निश्चित करणे	उपविभागीय कृषि अधिकारी
२	सर्वेक्षण व सविस्तर अंदाजपत्रक तयार करणे	कृषि सहाय्यक
३	अंदाजपत्रकास तांत्रिक व प्रशासकीय मान्यता देणे	उपविभागीय कृषि अधिकारी
४	बांधाची आखणी करणे	कृषि पर्यवेक्षक
५	सिमेंट नालाबांधाची पाया तपासणी करणे	उपविभागीय कृषि अधिकारी
६	मापन पुस्तिकात मापे नोंदविणे	कृषि सहाय्यक
७	कामाची रक्कम अदा करणे	उपविभागीय कृषि अधिकारी
८	कामाची तपासणी	१. उपविभागीय कृषि अधिकारी - १०० टक्के २. कृषि पर्यवेक्षक - १०० टक्के ३. कृषि सहाय्यक - १०० टक्के

संकल्प चित्र

**जलसाठ्यांचे पुनरुज्जीवन (खोलीकरण)
(प्रकल्प उपक्रम सांकेतांक-A 3.4.1)**

नाला खोलीकरण -

सिमेंट नाला बांधातील गाळ काढणे व नाला खोलीकरण करणे या बाबत जलसंधारण विभागाच्या शासन निर्णय क्र:राकृत्यो -२०११ /प्र.क्र.७२/जल -७ ,दिनांक ९ मे २०१३ अन्वये मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत. सदर योजनेच्या धर्तीवर नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत खोलीकरण ही बाब राबविण्यात यावी. क्षेत्र उपचाराची व वरील सर्व कामे माथा ते पायथा या तत्वावर पूर्ण झालेनंतर सदर बाब राबविता येईल .

तांत्रिक निकष -

कठीण पाषाणाचा भूभाग (Basaltic Terrain / गाळाचा भूभाग (Alluvial Terrain)-

१. नाला खोलीकरण हे फक्त २nd व ३rd order या वर्गीकरणातील जलप्रवाहांवरच घेण्यात यावे.कारण भौगोलिक रचनेनुसार १st order streams या सर्वसाधारण वहन क्षेत्र (Runoff Zone)

२nd व ३rd order या पुनर्भरण क्षेत्र (Recharge Zone) तर ४th order व त्यापेक्षा मोठे जलप्रवाह हे साठवण क्षेत्र (Storage Zone) या भागांमध्ये स्थिर असतात.

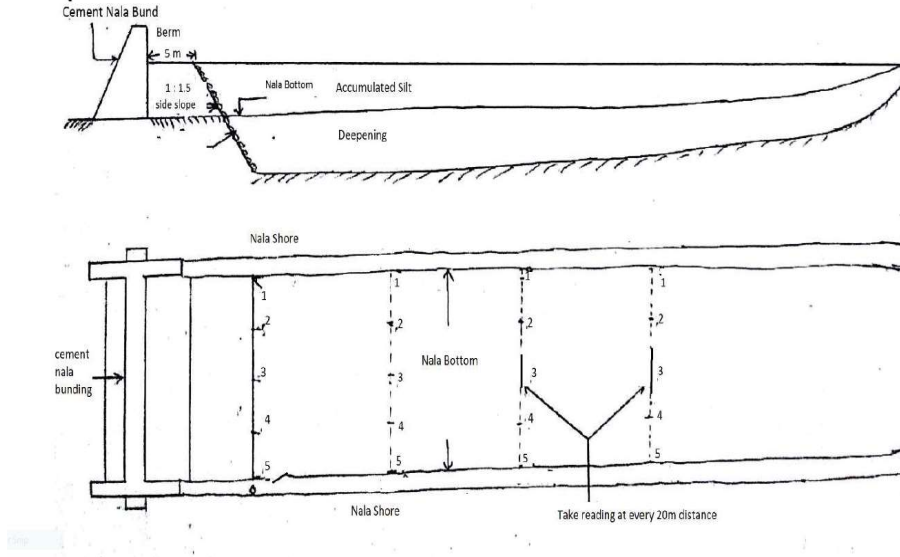
२. उपलब्ध अपधावेच्या (Surface Runoff Calculation) सीमित राहूनच नाला खोलीकरणाची लांबी निश्चित करावी. तसेच नालाबांधाची उच्चतम पूर पातळी नाल्याच्या वरील बाजूस ज्या ठिकाणी छेदते तेवढ्या लांबीपर्यंत व रुंदी नाला तळाच्या रुंदी एवढी ठेऊन खोलीकरण करण्यात यावे. मूळ नाल्याच्या रुंदीपेक्षा जास्त रुंदी करण्यात येऊ नये. जेणेकरून नाल्याच्या काढास बाधा पोहोचणार नाही .
३. ज्या ठिकाणी नाला पात्रात वाळू साठा आहे, अशा नाल्याचे खोलीकरण करू नये .
४. अति शोषित व शोषित पाणलोट क्षेत्रामध्ये ही कामे अग्रक्रमाने राबविण्यात यावीत.
५. अस्तित्वातील बंधान्याच्या ऊर्ध्व वाह क्षेत्र (Up Stream Bed) मध्ये नाला खोलीकरण केल्यास जास्त लाभदायक होईल.
६. गाळाच्या प्रदेशात (Alluvial Area) नाला खोलीकरणाचे काम हाती घेणे योग्य नाही. कारण अशा ठिकाणी Clay चा थर Impervious असल्यामुळे सदर पाणी जमिनीत मुरून भूजलामध्ये रुपांतरीत होणार नाही. त्यामुळे अशा परिसरात खोलीकरण करण्यात येऊ नये. सर्वसाधारणपणे असा भूभाग नाला खोलीकरणासाठी भूशास्त्रीय दृष्ट्या अनुकूल नसतो. अशा परिसरात भूस्तरातील गाळाचा (Clay) थर हा पाणी खाली झिरपू देत नसल्याने नाला खोलीकरण केले तर त्यामध्ये पाण्याची साठवण होईल, परंतु हे साठलेले पाणी जमिनीत मुरून भूजलात रुपांतरीत होणार नाही.
७. गाळाच्या भूभागातील बझाडा भूस्तराचा भाग हा नाला खोलीकरण या उपाययोजनेसाठी अत्यंत योग्य आहे. कारण सातपुडा पर्वत श्रेणीच्या, पायथ्याच्या टेकड्या (Foot Hills) चा उतार संपल्या-संपल्याच बझाडा प्रकारचा भूस्तर असून तो लहान मोठे टोळ दगड (Boulders) व टेकड्यांची धूप झाल्याने वाहून आलेले Silt यापासून बनवलेला आहे. या भूस्तराची जलग्रहण क्षमता (Water Intake Capacity) जास्त आहे. गाळाच्या प्रदेशात एकूण विस्ताराच्या तुलनेत बझाडा भूभाग हा फारच कमी आहे परंतु गाळाच्या भूभागात उपलब्ध होणारे भूजल हे प्रामुख्याने अशा बझाडा झोन द्वारेच भूस्तरात पुनर्भरीत होते. त्यामुळे अशा भूभागात मोठ्या प्रमाणावर नाला खोलीकरण उपाययोजना राबविण्यात यावी.

कामाची अंमलबजावणी -

१. बांधातील गाळ काढून मूळ नाला तळापासून (Nala Bund) ३ मीटर किंवा कठीण भूस्तरापर्यंत यापैकी जे अगोदर घडेल तेवढ्या खोलीचे खोलीकरण करावे.
२. खोलीकरण करताना नाला काढास १ : ०.५० बाजू उतार ठेवण्यात यावा. नाल्यातील काढलेला गाळ शेतकऱ्यांनी स्वखर्चाने त्यांचे शेतात टाकावा व खोलीकरणातून निघालेली माती १ मी. बर्म सोडून नाला काढावर टाकावी. नाला काढावर टाकलेल्या मातीपासून तयार होणाऱ्या बांधास दोन्ही बाजूस १:१ उतार द्यावा. बांधाची माथा रुंदी १ मीटर ठेवावी. बांधाची उंची निघणाऱ्या परिमाणाचा विचार करून ठेवावी. खोलीकरणातून निघालेली सर्व माती नाला काढावर बसत नसेल तर त्याबाबत उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी खात्री करून व त्याप्रमाणे प्रमाणित करून शिल्लक राहिलेली माती १ कि.मी. पर्यंत वाहतूक करून बाहेर काढावी. वाहतुकीचे परिमाण जास्तीत जास्त २० टक्क्यापेक्षा जास्त राहणार नाही याची नोंद घ्यावी. शक्यतो नाला काढाच्या बांधावर न बसणारे मातीचे परिमाण जे शेतकरी घेऊन जाण्यास तयार असतील त्यांना घेऊन जाण्यास अनुमती द्यावी.
३. नाल्यातील गाळ काढून खोलीकरण करताना बांधाच्या पुढील बाजूस (Up Stream Side) बांधापासून ५ मी. बर्म सोडावा व बर्मला पुढील बाजूस १ : १.५० उतार ठेऊन त्यास दगडी अस्तरीकरण करावे.

४. पाणलोटोटातील (Upper) व (Middle Reaches) मधील क्षेत्रीय उपचार व ओघळ नियंत्रणाची कामे पूर्ण झालेल्या नाल्यावरील कामे नाला खोलीकरणासाठी निवडावीत, यामुळे नाल्यात पुन्हा गाळ येणार नाही.
५. नाला काढास हरळी अथवा स्थानिक गवताचे जैविक अस्तरीकरण करावे व नाला काढावर वृक्ष लागवड करावी.

संकल्प चित्र - सिमेंट नाला बांधातील गाळ काढून खोलीकरण करणे

आर्थिक मापदंड -

जल युक्त शिवार अभियानांतर्गत नाला खोलीकरण/रुंदीकरणाच्या लोकसहभागतून होणाऱ्या कामांकरिता ग्रामपंचायत, खाजगी व्यक्ती, अशासकीय संस्था यांनी यंत्रसामुग्री उपलब्ध केल्यास त्यांना द्यावयाचे दर निश्चित करणेबाबतचे शासन परिपत्रक क्रमांक संकीर्ण -२१०७ /प्र.क्र.२४/जल -२०, दिनांक ४ सप्टेंबर, २०१७ अन्वये प्रती घनमीटर इंधनासह यंत्र याचा येणारा खर्च रुपये २७/- इतक्या कमाल दराने करण्यात यावा. तसेच सदर परिपत्रकासोबत सहपत्रीत केलेल्या मार्गदर्शक सूचना प्रमाणे सदरची कामे करण्यात यावीत.

सिमेंट नाला बांधातील गाळ काढणे व नाला खोलीकरण

सर्वसाधारण सूचना -

१. नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत सूक्ष्म नियोजन प्रक्रियेसाठी विकसित करण्यात आलेल्या PoCRA APP द्वारे पाण्याचा ताळेबंदानुसार शिल्लक अपधावाच्या मर्यादेत पाणलोट उपचार प्रस्तावित करण्यात आलेले आहेत. त्यानुसार सविस्तर प्रकल्प अहवाल (DPR) तयार करण्यासाठी गावनिहाय पाणलोट क्षेत्रातील संभाव्य उपचार नकाशे (Watershed Potential Treatment Plan) उपलब्ध करून दिलेले आहेत. सदर नकाशांचा वापर करून प्रस्तावित उपचार राबविण्यात यावेत.
२. Watershed Potential Treatment Plan नकाश्यामध्ये प्रस्तावित उपचारांची जागेत बदल करावयाचा असल्यास उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचे मान्यतेने पुनश्च सूक्ष्म नियोजन प्रक्रिया राबवून बदल करण्यात यावा.
३. मृद व जलसंधारणाच्या प्रस्तावित उपचारासाठी शासनाकडून वेळोवेळी निर्धारित केलेले तांत्रिक व आर्थिक मापदंड बाबतच्या मार्गदर्शक सूचनानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
४. सर्वेक्षण व मोजणी करण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या यंत्र सामुग्रीची खरेदी वित्तीय अधिकार मर्यादेत, संबंधित अधिकारी यांनी विहित प्रापण पद्धतीचा अवलंब करून करावी.
५. मृद व जलसंधारण उपचार ई -निविदा कार्यपध्दतीचा अवलंब करून राबविण्यात यावेत.
६. शासनाने ई -निविदा कार्यपध्दतीचा अवलंब करणेसाठी वेळोवेळी केलेले बदल /सूचना प्रकल्प अंतर्गत कार्यपद्धतीस लागू राहतील.
७. गाव / ग्रामपंचायत निहाय क्षेत्र उपचाराचे व ओघळीवरील उपचारासाठी एकत्रित निविदा काढण्यात याव्यात.
८. प्रकल्पांतर्गत पाणलोट क्षेत्र आधारित सर्व कामे ही माथा ते पायथा या तत्वानुसार राबविण्यात यावीत. क्षेत्र उपचाराची कामे पूर्ण झाल्यानंतरच ओघळ नियंत्रणाची कामे हाती घेण्यात यावीत.
९. जागतिक बँकेद्वारे निर्धारित केलेल्या सामाजिक व पर्यावरण सूचीचे पालन करण्यात यावे.
१०. ग्रुप ग्रामपंचायत व एकाच ग्राम कृषि संजीवनी समितीच्या कार्यक्षेत्रात १ पेक्षा जास्त गावे असल्यास जास्त क्षेत्र असलेल्या गावाचा कृषि सहाय्यक ग्रामस्तरावरील प्रापण समितीचा सदस्य सचिव असेल. अश्या ठिकाणी इतर गावाचे कृषि सहाय्यक यांनी त्यांचे क्षेत्रातील उपचारांची सविस्तर अंदाजपत्रक सदर समितीस सादर करावीत.
११. मशिनच्या सहाय्याने करावयाच्या कामांची तसेच सिमेंट नाला बांधाच्या कामाची अंदाजपत्रके मृद व जल संधारण विभागाची मंजूर दरसूची वापरून व मजुराच्या सहाय्याने करावयाच्या कामाची अंदाजपत्रके नियोजन विभागाच्या महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेची मंजूर दरसूची वापरून करावीत.
१२. मृद व जलसंधारण उपचारांच्या तांत्रिक मार्गदर्शक सूचनेनुसार सदर उपचारांचे सर्वेक्षण, मोजणी अंदाजपत्रक, सविस्तर अंदाजपत्रक, उपचारांची आखणी, ई- निविदा प्रसिद्धी (जाहिरात खर्च), अनुषंगिक दस्तऐवज इ. साठी येणारा खर्च सविस्तर अंदाजपत्रकात (२%) नमूद करण्यात यावा.
१३. तथापि सदर २ % रकमेपैकी १.५ % खर्च उपरोक्त नमूद बाबीसाठी ग्राम कृषि संजीवनी समितीस्तरावर उपलब्ध असलेल्या निधीतून करणे व उर्वरित ०.५ % रक्कम ही उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना वर्ग करणे. ग्राम कृषि संजीवनी स्तरावर १.५ % खर्च पूर्ण झाल्यावर, अधिक रकमेची आवश्यकता असल्यास उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडील ०.५ % रक्कमेतून खर्च भागविण्यात यावा .
१४. कामांसाठी लागणाऱ्या बांधकाम साहित्य वाहतुकीचे अंतर निश्चित करण्याविषयी जलसंपदा विभागाच्या शासन आदेश क्र.संकीर्ण -२०१०/(५७०/२०१०)/मोप्र-२ दि.१७.०१.२०१५ नुसार कार्यकारी अभियंता व अधिक्षक अभियंता यांना असलेल्या अधिकाराप्रमाणे उपविभागीय कृषि अधिकारी व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना मृद व जल संधारण कामांसाठी लागणाऱ्या माती, वाळू, खडी, दगड व सिमेंट इ.बांधकाम साहित्य वाहतुकीचे अंतर निश्चित करण्याविषयी अधिकार आहेत.

अ) काळी माती (माती नाला बांधासाठी)

१. उपविभागीय कृषि अधिकारी - १ कि.मी. पर्यंत
२. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी - ३ कि.मी. पर्यंत

ब) इतर बांधकाम साहित्य (सिमेंट कॅंक्रीट नाला बांधासाठी)

१. उपविभागीय कृषि अधिकारी - २५ कि.मी. पर्यंत
२. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी - ५० कि.मी. पर्यंत

सविस्तर अंदाजपत्रक तयार करताना साहित्य उपलब्धतेच्या अंतराची क्षेत्रियस्तरावरून खात्री करून तसे वरीलप्रमाणे सक्षम अधिका-याकडून प्रमाणित करून घ्यावे.

१५. कामाची आखणी खात्याच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार करावी आणि कामाची विविध स्तरावरील तपासणी खालीप्रमाणे करणे बंधनकारक राहिल.

अ.क्र.	तपासणी अधिका-याचे पदनाम	तपासणीची विहित टक्केवारी (खर्चाच्या प्रमाणात)
१	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	२ टक्के
२	उपविभागीय कृषि अधिकारी (सिमेंट नाला बांध)	१०० टक्के
३	उपविभागीय कृषि अधिकारी (इतर उपचार)	५ टक्के
४	कृषि पर्यवेक्षक (सिमेंट नाला बांध)	१०० टक्के
५	कृषि पर्यवेक्षक (इतर उपचार)	२५ टक्के
६	कृषि सहाय्यक	१०० टक्के

१६. विहित तपासणी पूर्ण झाल्यानंतर मापन पुस्तिकेवर तपासणी अधिका-यांच्या स्वाक्ष-या झाल्यानंतरच ठेकेदाराचे पहिले बिल अदा करण्याची कार्यवाही करावी.

१७. काम सुरु करण्यापूर्वी, काम सुरु असताना व काम पूर्ण झाल्यानंतर उपचारांचे भौगोलिक स्थानांकन (Geo tagging) करावे व फोटो काढण्यात यावेत. प्रत्येक टप्प्यातील देयके अदा करताना झालेल्या कामाचा फोटो नस्तीस ठेवणे बंधनकारक आहे.

१८. कामे सुरु असताना कामांची तपासणी करावयाची असून तपासणी नंतर त्वरित निरीक्षण टिपणी संबंधितांना पारीत करावी व निरीक्षण टिपणीप्रमाणे कामात सुधारणा झाली किंवा नाही याविषयी शहानिशा करावी. तपासणी करतांना ढाळीचे बांधबंदिस्ती व कंपार्टमेंट बंडींग बांधाचे मातीच्या संकुचन घटीमुळे नव्या बांधाचे प्रत्यक्ष परिमाण २५ टक्के अधिक भरणे आवश्यक आहे.

१९. काम पूर्ण करण्याचा कालावधी खालील तक्त्याप्रमाणे असेल.

अ.क्र.	उपचाराचे नांव	कालावधी (दिवस)
१	सलग समतल चर, खोल सलग समतल चर, ढाळीचे बांधबंदिस्ती, कंपार्टमेंट बंडींग, लूज बोल्डर स्ट्रक्चर, अर्दन स्ट्रक्चर, गॅबियन स्ट्रक्चर, माती नालाबांध, शेततळे, नाला खोलीकरण	३०
२	सिमेंट नालाबांध	६०

टिप:- अपवादात्मक परिस्थितीत पाऊस, शेतपिके यामुळे कालावधीमध्ये वाढ द्यावयाची कार्यवाही उप विभागीय कृषि अधिकारी यांनी खात्री करून घ्यावी. ठेकेदाराने सर्व कामे दिवसा करणे आवश्यक आहे. कोणत्याही परिस्थितीमध्ये रात्री कामे करू नये.

२०. कामे करण्यासाठी ठेकेदारांचा दर्जा व आवश्यक मशिनरी याविषयीची माहिती खालील तक्त्याप्रमाणे असावी.

अ.क्र.	उपचाराचे नांव	मशिनरी	कंत्राटदाराचा वर्ग
१	लूज बोल्डर स्ट्रक्चर, गॅबीयन स्ट्रक्चर	दगड वाहतुकीसाठी ट्रॅक्टर	१ ते ९
२	सलग समतल चर	पोकलॅन, जेसीबी	१ ते ९
३	खोल सलग समतल चर	पोकलॅन, जेसीबी	१ ते ९
४	ढाळींचे बांधबंदिस्ती, कंपार्टमेंट बंडींग,	जेसीबी, पोकलॅन	१ ते ९
५	माती नालाबांध, नाला खोलीकरण, शेततळे	जेसीबी, पोकलॅन वाहतुकीसाठी ट्रॅक्टर, डंपर	१ ते ९
६	सिमेंट नालाबांध	जेसीबी, पोकलॅन, ट्रॅक्टर किंवा टिपर, काँक्रीट मिक्सर, व्हायब्रेटर	१ ते ९

अंमलबजावणीची कार्यपद्धती : अंमलबजावणीतील विविध स्तरावरील जबाबदाऱ्या-

ग्राम कृषी संजीवनी समिती (VCRMC) व ग्रामस्तरावरील प्रापण समिती -

१. ई-निविदा कार्यपद्धती व तदनुषंगिक प्रापण पद्धतीची कार्यवाही करण्यासाठी ग्राम कृषी संजीवनी समितीस्तरावर या कार्यालयाचे परिपत्रक क्र.नाकृसंप्र/प्रापण /प्र.क्र.१२४/२०१८ दिनांक ४/१०/२०१८ अन्वये खालीलप्रमाणे प्रापण समिती गठीत करणे.

अ.क्र.	पदनाम	स्थान	निविदा स्वीकारणारे प्राधिकारी
१	कृषि पर्यवेक्षक	अध्यक्ष	ग्राम कृषी संजीवनी समिती अध्यक्ष
२	कृषि सहाय्यक	सदस्य सचिव	
३	समूह सहाय्यक	सदस्य	
४	ग्राम कृषी संजीवनी समितीचे तीन सदस्य (त्यापैकी किमान एक महिला व एक अ.जा./अ.ज. प्रवर्गाचा सदस्य)	सदस्य	

- सदर समितीसाठी ग्राम कृषी संजीवनी समितीचे ३ सदस्यांची (त्यापैकी किमान १ महिला व १ अ.जा./अ.ज. प्रवर्गाचा सदस्य) शिफारस ग्राम कृषी संजीवनी समितीने (VCRMC) करावी.
- पाणलोट आधारित सर्व क्षेत्रावर राबविण्यात येणाऱ्या उपचाराकरिता तांत्रिक दृष्ट्या योग्य जागा निवड करण्यास सहकार्य करणे.
- सविस्तर प्रकल्प अहवालानुसार मंजूर मृद व जलसंधारणाचे उपचारांची अंमलबजावणी पात्र झालेल्या ई-निविदाधारकाकडून करून घेणे.
- मृद व जल संधारणाच्या उपचारांच्या सविस्तर अंदाजपत्रकांना उपविभागीय कृषि अधिकारी यांची तांत्रिक मान्यता मिळाल्यावर, मृद व जल संधारण कामासाठी ई-निविदा कार्यपद्धतीची कार्यवाही करणे.

६. सदर बाबीकरिता संबंधित उपविभागीय कृषि अधिकारी व त्यांचे कार्यालयातील लेखा अधिकारी यांचे मार्गदर्शन घेणे.
७. ई-निविदेची कार्यपद्धतीसाठी Maharashtra Tenders (e-Procurement System Government of Maharashtra-www.mahatender.gov.in) या प्लॅटफॉर्मचा उपयोग करून करणे, तसेच कृषि आयुक्तालयाच्या ई-निविदा बाबतच्या वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब करणे.
८. ग्राम कृषि संजीवनी समिती स्तरावर ई-निविदा प्रक्रिया पूर्ण झाल्यावर संबंधित निविदाधारकास कार्यारंभ आदेश देणे.
९. सामुदायिक उपचाराच्या बाबतीत आवश्यक असणाऱ्या संबंधित लाभार्थ्यांच्या संमती प्राप्त करून घेण्यासाठी सहकार्य करणे.
१०. निविदाधारकाकडून काम पूर्ण झाल्यानंतर, कृषि सहाय्यक व कृषि पर्यवेक्षक यांचेकडून मापन पुस्तिकेत नोंदी करून प्राप्त झालेला सविस्तर प्रस्तावास शिफारस करून उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना सादर करणे.
११. सुरु कामावर देखरेख करणे, पाणलोट कामाची देखभाल व दुरुस्ती करणे, संपूर्ण अभिलेख जतन करणे, हिशोब ठेवणे या कामाची जबाबदारी संबंधित समितीची राहिल.
१२. आकस्मिक खर्चासाठी गरजेनुसार उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे निधीची मागणी करणे.
१३. झालेल्या कामाचा तपशील, खर्च व लेख्याचे वार्षिक विवरण वेळोवेळी ग्रामसभेसमोर ठेवणे.
१४. पाणलोट विषयक लेख्यांचे वार्षिक विवरण स्वतंत्र ठेवणे.
१५. ग्राम कृषि संजीवनी समितीस्तरावर कामांच्या नोंदीसाठी आवश्यक असणाऱ्या मापन पुस्तिका उपविभागीय कृषि अधिकारी कार्यालयाकडून उपलब्ध करून घेणे.
१६. अंमलबजावणी करण्यात आलेल्या घटकांतर्गत बाबींचे सामाजिक लेखापरीक्षण करणे.
१७. ग्राम कृषि संजीवनी समिती मार्फत ई-निविदा प्रक्रिया राबविणे शक्य नसल्यास, सदरची प्रक्रिया उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचे स्तरावरून करणेबाबत ग्राम कृषि संजीवनी समितीची शिफारस प्रपत्र - १ नुसार उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना कळविणे. (ई-निविदा प्रक्रिया उपविभागीय कृषि अधिकारी स्तरावर राबविण्यात आल्यास वरीलप्रमाणे मुद्दा क्रमांक ५ ते ८ हे ग्राम कृषि संजीवनी समितीस लागू राहणार नाहीत.)
१८. उपविभागीय कृषि अधिकारी स्तरावरून ई-निविदा प्रक्रिया पूर्ण झालेनंतर त्यांचेकडून प्राप्त झालेले कार्यारंभ आदेश संबंधित निविदाधारकास निर्गमित करणे.
१९. ग्राम कृषि संजीवनी समितीच्या कार्यक्षेत्रात येणाऱ्या वन क्षेत्रावर उपचार प्रस्तावित असल्यास त्याबाबत वन विभागास कळविणे व वन विभागाच्या निधीमधून सदर कामे करून घेण्यासाठी पाठपुरावा करणे.

समूह सहाय्यक

१. ग्राम कृषि संजीवनी समिती स्तरावरील खरेदी समितीचे सदस्य म्हणून जबाबदारी पार पाडणे.
२. पाणलोट क्षेत्र प्रकल्पाच्या संदर्भातील निर्णय घेण्याच्या प्रक्रियेमध्ये सहभागी होण्याकरिता ग्राम कृषि संजीवनी समितीची सभा आयोजित करण्यासाठी ग्रामसेवकास कळविणे.
३. मृद संधारणाची कामे ही पाणलोट आधारित असल्याने उपचाराकरिता पाणलोट क्षेत्रातील योग्य जागा प्रस्तावित करणे व क्षेत्राची खात्री करणे, इ. कामासाठी कृषि सहाय्यकास सहाय्य करणे.
४. सर्वेक्षण पूर्ण झाल्यावर मालकी हक्क असलेले बिगर वहीती / वहीती क्षेत्रावरील उपचारांकरिता योग्य जागेनुसार लाभार्थी शेतक-यांचे संमती पत्र (प्रपत्र -२ नुसार) घेण्यासाठी कृषि सहाय्यकास मदत करणे.
५. शेतकऱ्यांस योजनेच्या अटी व शर्ती तसेच उपचारांचे आराखडे व तांत्रिक निकष समजावून सांगणे.
६. मृद व जलसंधारण कामाची कृषि उत्पादनाशी सांगड घालणे व त्यानुसार शेतकऱ्यांना पिक पध्दतीविषयी मार्गदर्शन करणे.

७. ई-निविदा पद्धती द्वारे निवडण्यात आलेल्या निविदाधारकाच्या कामाची काम सुरु होण्यापूर्वी, काम सुरु असताना व काम पूर्ण झाल्यावर देखरेख व तपासणीकामी कृषि सहाय्यक यांना मदत करणे.
८. उपचारांचे भौगोलिक स्थानांकन (Geo tagging) करण्यास कृषि सहाय्यक यांना मदत करणे.

कृषि सहाय्यक

१. ग्राम कृषि संजीवनी समिती स्तरावरील खरेदी समितीचे सदस्य सचिव म्हणून जबाबदारी पार पाडणे.
२. मृद संधारणाची कामे ही पाणलोट आधारित असल्याने उपचाराकरिता पाणलोट क्षेत्रातील योग्य जागा प्रस्तावित करणे व क्षेत्राची खात्री करणे व सदर बाबींचा तपशील उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना अवगत करणे.
३. सर्वेक्षण पूर्ण झाल्यावर मालकी हक्क असलेले बिगर वहीती / वहीती क्षेत्रावरील उपचारांकरिता योग्य जागेनुसार लाभार्थी शेतक-यांचे संमती पत्र (प्रपत्र -२) नुसार घेणे.
४. नियोजित प्रकल्प स्थळाची तसेच ८-अ मध्ये नमूद सर्व गट/सर्वे नं. मध्ये पाहणी करून याआधी उपचार राबविण्यात आला आहे/नाही याबाबत तपासणी करणे, असल्यास त्याचे आयुष्यमान व शासकीय योजनेतून लाभ घेतला आहे काय, याबाबतचा तपशील नमूद करणे व याबाबत कृषि पर्यवेक्षक यांना अवगत करणे.
५. उपचारांचे सविस्तर अंदाजपत्रक तयार करताना पाणलोट क्षेत्र, पर्जन्यमान, जमिनीचा प्रकार, प्रकल्पांतर्गत सुक्ष्म नियोजनासाठी विकसित केलेल्या app नुसार पाण्याचा ताळेबंद व शिल्लक अपघाव, प्रकल्पांतर्गत उपलब्ध करून दिलेले गाव निहाय Potential Treatment Plan इ. बाबी विचारात घेण्यात याव्यात. तसेच संचालक, मृ.सं.व पा.क्षे.व्य.यांनी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचना व प्रचलित मापदंड विचारात घेणे.
६. मृद व जल संधारण कामासाठी लागणा-या साहित्य वाहतूक विषयीचे अंतर निश्चित करण्याविषयीची कार्यवाही करणे, यासाठी उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचे मार्गदर्शन घेणे.
७. वहीती व बिगर वहीती क्षेत्रावरील पाणलोट कामाची मोजणी करून नकाशे तयार करणे व भूविकास कामाचा आराखडा व सविस्तर अंदाजपत्रक तयार करणे व कृषि पर्यवेक्षकाच्या सहमतीने उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करणे.
८. शासन निर्णय क्र.नादेकृ -२०१७/प्र.क्र.४०/८-अे दि.२८ सप्टेंबर २०१८ नुसार प्रदान केलेल्या वित्तीय अधिकार मर्यादेत सविस्तर अंदाजपत्रकाना उपविभागीय कृषि अधिकारी व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची तांत्रिक मान्यता घेणे.
९. ग्राम कृषि संजीवनी समितीस्तरावर ई-निविदा प्रक्रिया पूर्ण करणेची जबाबदारी पार पाडणे.
१०. ई-निविदा पद्धती द्वारे निवडण्यात आलेल्या निविदाधारकाच्या कामाची काम सुरु होण्यापूर्वी, काम सुरु असताना व काम पूर्ण झाल्यावर तपासणी करणे.
११. वरील कामाची प्रभावी अंमलबजावणी करून, केलेल्या कामाची १०० टक्के मोजणी करणे व अद्ययावत नोंदी मापन पुस्तिकेत घेणे व देय रक्कमेची शिफारस कृषि पर्यवेक्षक व ग्राम कृषि संजीवनी समिती मार्फत उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करणे.
१२. झालेल्या कामाच्या मापांच्या नोंदी संबंधित निविदाधारकाच्या वा त्याने प्राधिकृत केलेल्या प्रतिनिधीच्या समक्ष मापन पुस्तिकेत घेऊन, संबंधिताची मापन पुस्तिकेत स्वाक्षरी घेणे.
१३. उपचारांचे भौगोलिक स्थानांकन (Geo tagging) करणे. कामापूर्वी व काम पूर्ण झालेनंतर उपचाराच्या नैऋत्य कोपरा स्थळाचे अक्षांश/ रेखांश सह फोटो काढणे. सदरचे फोटो प्रकल्पाच्या संगणक प्रणालीवर अपलोड करणे. (स्थळ पाहणी व मोका तपासणीच्या वेळेस)
१४. उपचारांची अंमलबजावणी होताना कामाच्या प्रत्येक टप्प्याची माहिती ग्राम कृषि संजीवनी समितीस देऊन त्याची इतिवृत्तात नोंद घेणे.

१५. अंमलबजावणी करण्यात आलेल्या घटकांतर्गत बाबींचे सामाजिक लेखापरीक्षण समूह सहाय्यकासमवेत करणे.
१६. पाणलोट उपचाराचा मागील खर्चाचा आढावा व झालेला खर्च याची तपासणी बँक खाते पुस्तकावरून करणे व खर्चासंबंधी सर्व दस्तऐवज ग्राम कृषि संजीवनी समितीचे बैठकीत सादर करणे.
१७. बैठकीचे सर्व अभिलेख जतन करणे व बैठकीतील निर्णयाच्या अनुषंगाने कार्यवाही बाबत पाठपुरावा व समन्वय करणे.
१८. ग्राम कृषि संजीवनी समितीस्तरावर पाणलोट विषयक कामाच्या वित्तीय व्यवहारांची नोंदी ठेवणे. त्याकरिता आवश्यक नोंदवह्या ठेवणे व त्या अद्ययावत करणे.
१९. उपचाराचे काम पूर्ण झाल्यावर संबंधित ग्राम कृषि संजीवनी समितीस सदर उपचाराच्या कामाचे समाप्ती प्रतीवेदन करणे. (प्रपत्र -१३ व प्रपत्र - १४ नुसार)

कृषि पर्यवेक्षक

१. ग्राम कृषि संजीवनी समिती स्तरावरील खरेदी समितीचे अध्यक्ष म्हणून जबाबदारी पार पाडणे.
२. समूह सहाय्यक व कृषि सहाय्यक यांनी तांत्रिक दृष्ट्या निवड केलेल्या पाणलोट उपचारांच्या जागा (माती नाला बांध, सिमेंट नाला बांध व नाला खोलीकरण वगळून) अंतिम करणे व मोजणीस परवानगी देणे.
३. अभियांत्रिकी उपचाराची प्रस्तावित जागा निकषानुसार व तांत्रिकदृष्ट्या योग्य असल्याची खात्री करणे व स्थळनिश्चिती दाखला देणे. (उपचार निहाय प्रपत्र-३ ते प्रपत्र-६ नुसार) सदर बाबींचा तपशील उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना अवगत करणे.
४. कृषि सहाय्यक यांनी वहिती व बिगर वहिती क्षेत्रावरील पाणलोट कामाची मोजणी करून तयार केलेले नकाशे व भूविकास कामाचा आराखडा, सविस्तर अंदाजपत्रक व कामाची अंदाजपत्रके यांची छाननी करणे.
५. मोजणी अंदाजपत्रकानुसार तयार केलेली सविस्तर अंदाजपत्रक शिफारस करून तांत्रिक मान्यतेसाठी उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना सादर करणे.
६. उपविभागीय कृषि अधिकारी यांची तांत्रिक मान्यता प्राप्त झाल्यानंतर ई-निविदा प्रक्रिया पूर्ण करणे.
७. ग्राम कृषि संजीवनी समितीस्तरावर ई-निविदा प्रक्रिया पूर्ण करणेची जबाबदारी पार पाडणे.
८. झालेल्या सर्व उपचारांची गटनिहाय २५ % तपासणी करणे. (सिमेंट नाला बांधाची १०० % तपासणी करणे.)
९. एकूण झालेल्या कामांची गटनिहाय २५ टक्के मापनपुस्तिकेत नोंदविलेली परिमाणे योग्य असलेबाबत प्रत्यक्षपणे खात्री करून प्रमाणित करणे व तपासणी अहवाल तयार करणे. सदर अहवाल प्रपत्र - १० नुसार उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना सादर करणे.
१०. अंतिम तपासणी अहवाल व मापन पुस्तिकेसह सविस्तर प्रस्ताव तयार करून संबंधित ग्राम कृषि संजीवनी समितीची शिफारस घेऊन निविदाधारकास देय असलेली रक्कम अदा करण्यासाठी उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना कळविणे.
११. ग्राम कृषि संजीवनी समिती स्तरावर ई-निविदा प्रक्रिया राबविणे शक्य नसल्यास उपविभागीय कृषि अधिकारी स्तरावरून सदर प्रक्रिया करणेसाठी समितीची शिफारस कळविणे.
१२. तदनुषंगाने ई-निविदा प्रक्रियेपूर्वीची आवश्यक असलेली कार्यवाही पार पाडणे.
१३. उपचाराचे काम पूर्ण झाल्यावर संबंधित ग्राम कृषि संजीवनी समितीस सदर उपचाराच्या कामाचे समाप्ती प्रतीवेदन करणे. (प्रपत्र -१३ व प्रपत्र - १४ नुसार)

उपविभागीय कृषि अधिकारी

१. पाणलोट आधारित सर्व गावसमूहातील क्षेत्रावर राबविण्यात येणाऱ्या व ग्रामपंचायत हद्दीत येणाऱ्या क्षेत्रावरील उपचाराकरिता समूह सहाय्यक, कृषि सहाय्यक व कृषि पर्यवेक्षक यांनी माती नाला बांध, सिमेंट नाला बांध व नाला खोलीकरण या उपचारासाठी तांत्रिक दृष्ट्या निवड केलेली जागा अंतिम करणे व मोजणीस परवानगी देणे.
२. माती नाला बांध, सिमेंट नाला बांध व नाला खोलीकरण या उपचारासाठी प्रस्तावित जागा निकषानुसार व तांत्रिकदृष्ट्या योग्य असल्याची खात्री करून स्थळ निश्चिती दाखला देणे. (उपचार निहाय प्रपत्र-७ ते प्रपत्र- ९ नुसार)
३. मृद व जल संधारण उपचारांचे प्राप्त सविस्तर अंदाजपत्रकांची छाननी करणे व शासन निर्णय क्र.नादेकृ-२०१७/प्र.क्र.४०/८-अे दि.२८ सप्टेंबर २०१८ नुसार प्रदान केलेल्या वित्तीय अधिकार मर्यादेत तांत्रिक मान्यता देणे.
४. ई-निविदा प्रक्रिया करणेबाबत संबंधित ग्राम कृषि संजीवनी समिती स्तरावरील गठीत खरेदी समितीस कळविणे व सदर बाबीकरिता आवश्यकता असल्यास समितीस मार्गदर्शन करणे.
५. उपविभागीय कृषि अधिकारी कार्यालयातील लेखा अधिकारी यांनी कार्यक्षेत्रातील ग्राम कृषि संजीवनी समिती स्तरावरील गठीत खरेदी समितीस ई-निविदा कार्यपद्धती विषयी प्रशिक्षित करणे.
६. निविदा धारकाकडून काम पूर्ण झाल्याचा अहवाल, कृषि सहाय्यक व कृषि पर्यवेक्षक यांचा तपासणी अहवाल, मापन पुस्तिकेसह देय रकमेचा ग्राम कृषि संजीवनी समितीच्या शिफारसीसह सविस्तर प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर प्रकल्पासाठीचे (कृषि पर्यवेक्षक) यांनी प्रस्ताव तपासून पडताळणी अहवाल तयार करणे.
७. मृद व जल संधारण कामासाठी लागणा-या साहित्य वाहतूक विषयीचे अंतर निश्चित करण्याविषयी क्षेत्रीय कर्मचारी यांना मार्गदर्शन करणे.
८. मंजूर कामापेक्षा शेतपरिस्थिती व भूस्तरानुसार खोदकामास मर्यादा आल्यास अशा प्रकरणी उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी स्वतः तपासणी करून कमी आकारमानाचे काम अंतिम करणे.
९. ग्राम कृषि संजीवनी समिती मार्फत ई-निविदा प्रक्रिया उपविभागीय कृषि अधिकारी स्तरावर राबविणेबाबत प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर संपूर्ण ई-निविदा प्रक्रिया पूर्ण करणे.
१०. पात्र निविदाधारकास ग्राम कृषि संजीवनी समिती मार्फत कार्यारंभ आदेश निर्गमित करणे.
११. उपविभागस्तरावर काम झालेल्या एकूण उपचारांपैकी रकमेच्या ५ % कामांची तपासणी, रक्कम अदायगी पूर्वी करणे व मापनपुस्तिकेतील नोंदी प्रमाणित करून पडताळणी करणे. (सिमेंट नाला बांधाची १०० % तपासणी करणे.)
१२. ई-निविदेद्वारे निवड करण्यात आलेल्या निविदाधारकास अदा करावयाच्या देय रक्कमेचा सविस्तर प्रस्ताव मापन पुस्तिकेसह संबंधित ग्राम कृषि संजीवनी समितीच्या शिफारशीने प्राप्त झाल्यानंतर देय रक्कम निविदाधारकाच्या खात्यात जमा करणे.
१३. निविदाधारकास देय असलेल्या रकमेतून शासन निर्देशाप्रमाणे लागू असलेल्या विविध करांची कपात करून पुढील आवश्यक कार्यवाही करणे.
१४. सविस्तर प्रकल्प आराखड्यात प्रस्तावित मृद व जलसंधारण उपचारामध्ये शिल्लक अपधावाचे मर्यादेत बदल झाल्यास सदर बदल जिल्हास्तरीय समितीचे मान्यतेने करणे.
१५. ग्राम कृषि संजीवनी समितीस आवश्यक मापन पुस्तिकेचा पुरवठा करणे.
१६. उपविभागांतर्गत पूर्ण झालेल्या कामांपैकी सविस्तर अंदाजपत्रकात नमूद २ % आकस्मिक खर्चाचे रकमेपैकी ०.५ % रक्कमेतून ई-निविदा प्रक्रियेसाठी लागणारा अनुषंगिक खर्च भागविणे.

१७. उपचाराचे काम पूर्ण झाल्यावर संबंधित ग्राम कृषि संजीवनी समितीस सदर उपचाराच्या कामाचे समाप्ती प्रतीवेदन करणे. (प्रपत्र -१३ व प्रपत्र - १४ नुसार)

जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी :-

१. जिल्ह्यामध्ये उपविभाग स्तरावरील सर्व कार्यवाही मार्गदर्शक सूचनेनुसार होत असलेबाबत वेळोवेळी पडताळणी करावी.
२. मृद व जल संधारणाच्या उपचारांच्या सविस्तर अंदाजपत्रकांची छाननी व शासन निर्णय क्र.नादेकृ - २०१७/प्र.क्र.४०/८-अे दि.२८ सप्टेंबर २०१८ नुसार प्रदान केलेल्या वित्तीय अधिकार मर्यादेत मान्यता देणे.
३. १० चौ.किमी. पेक्षा जास्त पाणलोट क्षेत्र असलेल्या भागामध्ये जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी जलशास्त्रीय अभ्यासांती Out Flanking होणार नाही याची खात्री करणे.
४. सिमेंट नाला बांधाचे स्थळ निश्चित करताना नाला उतार २ % पेक्षा जास्त असल्यास अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये भौगोलिक,जलशास्त्रीय व भूगर्भशास्त्रिय बाबींचा संपूर्ण अभ्यास केल्यानंतर जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी मान्यता देणे.
५. भौगोलिक परिस्थितीनुसार आवश्यकता असल्यास ३० मी. पेक्षा जास्त व ५० मी. लांबीपर्यंत जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी स्थळ निश्चीती करणे .
६. साखळी पद्धतीच्या दोन सिमेंट बंधान्यामध्ये, तांत्रिक /आर्थिक निकषाची पूर्तता होत असेल तेथे ५०० मी. पेक्षा कमी अंतरावर बंधारा घेणे आवश्यक असेल तर जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी स्थळ निश्चीती करणे.
७. उपविभाग स्तरावर झालेल्या सर्व कामापैकी किमान २% तपासणी करणे .
८. उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना आवश्यकतेनुसार निधी वितरण व सनियंत्रण करणे.

मृद संधारण कामाची तपासणी व निरीक्षण टिपणी

मृद व जल संधारणाची कामे ही तांत्रिक दृष्ट्या योग्य होणे, गुणवत्ता व दर्जा राखणे हा उद्देश सफल करण्याच्या दृष्टीने या मार्गदर्शक सूचनेमध्ये अधिकारी /कर्मचारीनिहाय नमूद केलेल्या टक्केवारी प्रमाणे तपासणी करण्यात यावी. प्रत्येक महिन्यात कामे चालू असताना पर्यवेक्षीय अधिकाऱ्यांनी मापे तपासणी करून ,त्यांची मापन पुस्तकात नोंद घेऊन, कामाची तपासणी केल्यानंतर विहित प्रपत्रात निरीक्षण टिपण्या द्याव्यात. निरीक्षण टिपणी ही प्रपत्र -११ प्रमाणे देण्यात यावी व त्यासोबत प्रपत्र - १२ प्रमाणे तपासणी सूची जोडण्यात यावी .

प्रपत्र -१

ग्राम कृषि संजीवनी समितीने ई -निविदाबाबत उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना द्यावयाचे शिफारस पत्र

नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत मौजे -----,ग्रामपंचायत ----- तालुका -----,जिल्हा ----- येथे पाणलोट क्षेत्र आधारित उपचार राबविण्याकरिता विहित तांत्रिक निकषांच्या आधारे ई -निविदा पद्धतीचा अवलंब करणे व सदर प्रक्रिया वेळेत पूर्ण करणे ग्राम कृषि संजीवनी स्तरावर शक्य नसल्याने, सदर प्रक्रिया ही उपविभागीय कृषि अधिकारी -----,जिल्हा ----- यांचेमार्फत राबविण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

स्थळ:- (गावाचे नाव).....

ग्राम कृषि संजीवनी समिती बैठकीचा दिनांक / / २०--

अध्यक्ष सही

अ.क्र.	ग्राम कृषि संजीवनी समितीच्या सदस्याचे नाव	पदनाम	सही
१			
२			
३			
४			
५			
६			
७			
८			
९			
१०			
११			
१२			
१३			
१४			
१५			
१६			
१७			

प्रपत्र -२
(शेतकरी / लाभार्थ्यांचे संमती पत्र)

मी श्री/ श्रीमती-----/ आम्ही खाली सही करणारे मु. पो.-----ता.----- जि.----- मालकीचे स.नं./गट नं. ----- मधील एकूण क्षेत्र -----(हे. आर.) पैकी -----(हे. आर.) क्षेत्रावर / क्षेत्राजवळ नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत कार्यरत ग्राम कृषि संजीवनी समितीने शिफारस केल्यानुसार पाणलोट क्षेत्र आधारित उपचार - ----- माझ्या / आमच्या शेतावर / शेताजवळ राबविण्यास संमती देत आहे / आहोत . प्रकल्पाचे अधिकारी आणि इतर प्राधिकृत व्यक्तींना घटक राबविण्यासाठी/ तपासणीसाठी माझी / आमची संमती आहे. तसेच, त्यांना या कामासाठी मी / आम्ही पूर्ण सहकार्य करेन/करू.

सदर उपचार पूर्ण झाल्यानंतर व हस्तांतरित झाल्यानंतर त्याची देखभाल व दुरुस्ती मी / आम्ही करू. भविष्यात सदर उपचाराचा देखभाल व दुरुस्तीसाठी कोणत्याही निधीची मी / आम्ही मागणी करणार नाही.

स्थळ:- (गावाचे नाव).....

दिनांक- / / २०--

लाभार्थ्यांची सही

अ.क्र.	शेतकरी / लाभार्थी नाव	स.नं./गट नं.	सही

प्रपत्र - ३

(प्रकल्प स्थळ पाहणी व पात्रतेबाबत अभिप्राय-कृषि पर्यवेक्षक)

उपचाराचे नाव - सलग समतल चर/खोल सलग समपातळी चर /गुरे प्रतिबंधक चर

श्री/श्रीमती -----मु. पो.-----ता.-----
जि.----- यांनी त्यांचे स.नं./गट नं. -----मधील एकूण क्षेत्र -----(हे. आर.)
पैकी -----(हे. आर.) क्षेत्रावर नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत -----
या घटकासाठी लाभार्थ्याची संमती प्राप्त झालेली आहे. या अनुषंगाने सदर कामासाठी निवडलेल्या गटाची
खालील निकष विचारात घेऊन तांत्रिक तपासणी केली आहे .

अ.न.	तपशील	शेरा
१	निवडलेले क्षेत्र पडीत /अवनत आहे.	होय /नाही.
२	निवडलेल्या गटातील क्षेत्राचा उतार.	-----%
३	यापूर्वी प्रस्तावित क्षेत्रावर काम झाले आहे.	होय /नाही
४	कामासाठी निवडलेले क्षेत्र	-----हेक्टर क्षेत्र
५	सलग समतल चर या उपचाराकरिता निवडण्यात आलेल्या गटासाठी मॉडेल क्रमांक -----	क्र.-----/लागू नाही
६	गुरे प्रतिबंधक चर या उपचाराकरिता सलग समतल चराचा सलग १० हेक्टरचा गट आहे.	होय /नाही /लागू नाही

वरीलप्रमाणे मार्गदर्शक सुचनेनुसार सर्व तांत्रिक निकषांची पूर्तता होत असल्याने सदर काम करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

ठिकाण
दिनांक

(स्वाक्षरी)
कृषि पर्यवेक्षक
नाव
सजा
ता.
जि.

(टिप -कृषि पर्यवेक्षक यांनी मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब करून उपरोक्त स्थळ तपासणी अहवाल हा उपचाराकरिता आवश्यक तांत्रिक निकषानुसार व भौगोलिक चिन्हांकनासह (Geo-tagging) द्यावा.)

प्रपत्र - ४
(प्रकल्प स्थळ पाहणी व पात्रतेबाबत अभिप्राय-कृषि पर्यवेक्षक)
उपचाराचे नाव - शेत बांध बंदिस्ती / ढाळीचे बांध बंदिस्ती

श्री/श्रीमती -----मु. पो.-----ता.-----
जि.----- यांनी त्यांचे मालकीचे स.नं./गट नं. -----मधील एकूण क्षेत्र -----
(हे. आर.) पैकी -----(हे. आर.) क्षेत्रावर नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत -----
----- या घटकासाठी लाभार्थ्याची संमती प्राप्त झालेली आहे. या अनुषंगाने सदर कामासाठी
निवडलेल्या गटाची खालील निकष विचारात घेऊन तांत्रिक तपासणी केली आहे .

अ.न.	तपशील	शेरा
१	जमिनीचा उतार ४ % पेक्षा कमी आहे काय ?	होय /नाही
२	सरासरी पर्जन्यमान	-----
३	जमिनीचा प्रकार	हलकी/मध्यम/भारी
४	यापूर्वी प्रस्तावित क्षेत्रावर काम झाले आहे काय ?	होय /नाही
५	सदर गटासाठी निवडलेले क्षेत्र	-----हे.

वरीलप्रमाणे मार्गदर्शक सुचनेनुसार सर्व तांत्रिक निकषांची पूर्तता होत असल्याने सदर काम करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

ठिकाण
दिनांक

(स्वाक्षरी)
कृषि पर्यवेक्षक
नाव
सजा
ता.
जि.

(टिप -कृषि पर्यवेक्षक यांनी मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब करून उपरोक्त स्थळ तपासणी अहवाल हा उपचाराकरिता आवश्यक तांत्रिक निकषानुसार व भौगोलिक चिन्हांकनासह (Geo-tagging) द्यावा.)

प्रपत्र - ५

(प्रकल्प स्थळ पाहणी व पात्रतेबाबत अभिप्राय-कृषि पर्यवेक्षक)

उपचाराचे नाव - अनघड दगडी बांध / अर्दन स्ट्रक्चर (लहान माती नाला बांध)

श्री/श्रीमती -----मु. पो.-----
ता.----- जि.----- यांनी त्यांचे स.नं./गट नं. -----मधील
एकूण क्षेत्र -----(हे. आर.) पैकी -----(हे. आर.) क्षेत्रावर नानाजी देशमुख कृषि
संजीवनी प्रकल्पांतर्गत ----- या घटकासाठी लाभार्थ्याची संमती प्राप्त झालेली आहे.
या अनुषंगाने सदर कामासाठी निवडलेल्या गटाची खालील निकष विचारात घेऊन तांत्रिक तपासणी
केली आहे .

अ.न.	तपशील	शेरा
१	जमिनीचा उतार -----% आहे.	आहे /नाही /लागू नाही
२	गटावरील पाणलोट क्षेत्र	-----हेक्टर
३	ओघळीचा नाला तळ उतार	-----%
४	बांधासाठी निश्चित केलेल्या जागेवर नाला तळात उघडा खडक आहे काय ?	होय/नाही
५	यापूर्वी प्रस्तावित क्षेत्रावर काम झाले आहे काय?	होय /नाही /लागू नाही
६	अनघड दगडी बांधासाठी निवडलेल्या नाल्याचा L-Section काढला आहे काय ?	होय /नाही /लागू नाही
७	अनघड दगडी बांधासाठी लागणारे दगड १ कि.मी.त्रिज्येत उपलब्ध आहेत काय ?	होय /नाही/लागू नाही
८	लहान माती नाला बांध हा उपचार राबविण्यासाठी माती उपलब्ध आहे ?	होय /नाही/लागू नाही
९	लहान माती नाला बांधाच्या सांडव्यासाठी बांधाच्या बाजूला कठीण भूस्तर आहे .	होय /नाही/लागू नाही

वरीलप्रमाणे मार्गदर्शक सुचनेनुसार सर्व तांत्रिक निकषांची पूर्तता होत असल्याने सदर काम करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

ठिकाण
दिनांक

(स्वाक्षरी)
कृषि पर्यवेक्षक

नाव
सजा
ता.
जि.

(टिप -कृषि पर्यवेक्षक यांनी मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब करून उपरोक्त स्थळ तपासणी अहवाल हा उपचाराकरिता आवश्यक तांत्रिक निकषानुसार व भौगोलिक चिन्हांकनासह (Geo-tagging) द्यावा.)

प्रपत्र - ६

(प्रकल्प स्थळ पाहणी व पात्रतेबाबत अभिप्राय-कृषि पर्यवेक्षक)

उपचाराचे नाव - गॅबियन बंधारा /संयुक्त गॅबियन बंधारा

श्री/श्रीमती -----मु. पो.-----ता.-----
जि.----- यांनी त्यांचे स.नं./गट नं. -----मधील एकूण क्षेत्र -----(हे. आर.)
पैकी -----(हे. आर.) क्षेत्रावर नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत -----
या घटकासाठी लाभार्थ्याची संमती प्राप्त झालेली आहे. या अनुषंगाने सदर कामासाठी निवडलेल्या गटाची
खालील निकष विचारात घेऊन तांत्रिक तपासणी केली आहे .

अ.न.	तपशील	शेरा
१	गटावरील पाणलोट क्षेत्र	-----हे.
२	ओघळीचा नाला तळ उतार	-----%
३	यापूर्वी प्रस्तावित क्षेत्रावर काम झाले आहे काय	होय /नाही
४	कामासाठी निवडलेली जागा पाणलोटच्या वरील/मधील भागात आहे.	होय /नाही
५	संयुक्त गॅबियन बंधा-यासाठी निवडलेल्या नाल्याचा L-Section काढला आहे काय ?	होय /नाही/लागू नाही
६	संयुक्त गॅबियन बंधा-यासाठी निवडलेल्या जागेवर नाला तळात उघडा खडक आहे काय ?	होय /नाही /लागू नाही

वरीलप्रमाणे मार्गदर्शक सुचनेनुसार सर्व तांत्रिक निकषांची पूर्तता होत असल्याने सदर काम करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

ठिकाण

दिनांक

(स्वाक्षरी)

कृषि पर्यवेक्षक

नाव

सजा

ता.

जि.

(टिप-कृषि पर्यवेक्षक यांनी मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब करून उपरोक्त स्थळ तपासणी अहवाल हा उपचाराकरिता आवश्यक तांत्रिक निकषानुसार व भौगोलिक चिन्हांकनासह (Geo-tagging) द्यावा.)

प्रपत्र - ७

(प्रकल्प स्थळ पाहणी व पात्रतेबाबत अभिप्राय-उपविभागीय कृषि अधिकारी)

उपचाराचे नाव - माती नाला बांध

श्री/श्रीमती -----मु. पो.-----ता.-----
-----जि.----- यांनी त्यांचे स.नं./गट नं. -----मधील एकूण क्षेत्र -----(हे. आर.) पैकी -----(हे. आर.) क्षेत्रावर / क्षेत्राजवळ नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत होणाऱ्या माती नाला बांध या घटकासाठी लाभार्थ्याची संमती प्राप्त झालेली आहे. या अनुषंगाने सदर कामासाठी निवडलेल्या गटाची खालील निकष विचारात घेऊन तांत्रिक तपासणी केली आहे .

अ.न.	तपशील	शेरा
१	कामासाठी निवडलेल्या जागी नाल्याचे पाणलोट क्षेत्र	-----हेक्टर
२	नाल्याचा तळ उतार	-----%
३	नाला पात्राची खोली	-----मी.
४	निवडलेल्या नाल्याचा L-Section काढला आहे	होय/ नाही
५	बांधामुळे होणारा पाणीसाठा	-----TCM
६	नाला तळाची रुंदी	-----मी.
७	माती नाला बांध केल्यानंतर सभोतालची जमीन चिबड होणार आहे काय?	होय/ नाही
८	सांडव्यासाठी काठावर कठीण खडक नसलेला कठीण भूस्तर आहे	होय /नाही

वरीलप्रमाणे मार्गदर्शक सुचनेनुसार सर्व तांत्रिक निकषांची पूर्तता होत असल्याने सदर काम करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

ठिकाण -

दिनांक -

(स्वाक्षरी)

उपविभागीय कृषि अधिकारी

नाव-

उपविभाग-

जि.-

(टिप-उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब करून उपरोक्त स्थळ तपासणी अहवाल हा उपचाराकरिता आवश्यक तांत्रिक निकषानुसार व भौगोलिक चिन्हांकनासह (Geo-tagging) द्यावा.)

प्रपत्र - ८

(प्रकल्प स्थळ पाहणी व पात्रतेबाबत अभिप्राय-उपविभागीय कृषि अधिकारी)

उपचाराचे नाव - सिमेंट नाला बांध

श्री/श्रीमती -----मु. पो.-----ता.-----
जि.----- यांनी त्यांचे स.नं./गट नं. -----मधील एकूण क्षेत्र -----(हे. आर.)
पैकी -----(हे. आर.) क्षेत्रावर / क्षेत्राजवळ नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत होणाऱ्या सिमेंट
नाला बांध या घटकासाठी लाभार्थ्याची संमती प्राप्त झालेली आहे. या अनुषंगाने सदर कामासाठी निवडलेल्या
गटाची खालील निकष विचारात घेऊन तांत्रिक तपासणी केली आहे .

अ.न.	तपशील	शेरा
१	कामासाठी निवडलेल्या जागी नाल्याचे पाणलोट क्षेत्र.	----हेक्टर
२	नाल्याचा तळ उतार.	-----%
३	नाला पात्राची खोली .	-----मी.
४	निवडलेल्या नाल्याचा L-Section काढला आहे.	होय/ नाही
५	बांधामुळे होणारा पाणीसाठा.	-----TCM
६	नाला तळाची रुंदी.	-----मी.
७	सिमेंट नाला बांध केल्यानंतर सभोतालची जमीन चिबड होणार आहे काय?	होय/ नाही
८	नाल्यास स्पष्टपणे खोली व दोन्ही बाजूस स्पष्ट तीर /काठ आहेत..	होय/ नाही
९	ज्या ठिकाणी बांधाची जागा पक्की करावयाची आहे, अशा ठिकाणी नाल्याच्या तळात पक्का खडक खोली.	-----मी.

वरीलप्रमाणे मार्गदर्शक सुचनेनुसार सर्व तांत्रिक निकषांची पूर्तता होत असल्याने सदर काम करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

ठिकाण

दिनांक

(स्वाक्षरी)

उपविभागीय कृषि अधिकारी

नाव

उपविभाग

जि.

(टिप-उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब करून उपरोक्त स्थळ तपासणी अहवाल हा उपचाराकरिता आवश्यक तांत्रिक निकषानुसार व भौगोलिक चिन्हांकनासह (Geo-tagging) द्यावा.)

प्रपत्र - ९

(प्रकल्प स्थळ पाहणी व पात्रतेबाबत अभिप्राय-उपविभागीय कृषि अधिकारी)

उपचाराचे नाव - नाला खोलीकरण

श्री/श्रीमती -----मु. पो.-----ता.-----
जि.----- यांनी त्यांचे स.नं./गट नं. -----मधील एकूण क्षेत्र -----(हे. आर.)
पैकी -----(हे. आर.) क्षेत्रावर / क्षेत्राजवळ नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत होणाऱ्या नाला
खोलीकरण या घटकासाठी लाभार्थ्याची संमती प्राप्त झालेली आहे. या अनुषंगाने सदर कामासाठी निवडलेल्या
गटाची खालील निकष विचारात घेऊन तांत्रिक तपासणी केली आहे .

अ.न.	तपशील	शेरा
१	गाळ काढून खोलीकरणासाठी निवडलेल्या नाल्यावर सिमेंट नाला बांधाचे काम झालेले वर्ष	सन -----
२	सिमेंट नाला बांधाच्या मूळ अंदाजपत्रकाप्रमाणे पाणीसाठा उंची.	-----मी.
३	सिमेंट नाला बांध किती खोलीपर्यंत गाळाने भरलेला आहे , त्यामुळे पाणी साठवण क्षमता कमी झालेली आहे	-----मी.
४	खोलीकरणासाठी निवडलेल्या नाल्याच्या वरील /मधील भागात क्षेत्रीय उपचार व ओघळ नियंत्रणाची कामे झालेली आहेत काय ?	होय/ नाही
५	नालापात्रामध्ये वाळू आहे काय ?	होय/ नाही
६	खोलीकरणातून निघालेली माती /मुरुम नाल्याच्या काठावर टाकण्यासाठी नाला काठावरील शेतकऱ्यांची संमती आहे काय ?.	होय/ नाही

वरीलप्रमाणे मार्गदर्शक सुचनेनुसार सर्व तांत्रिक निकषांची पूर्तता होत असल्याने सदर काम करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

ठिकाण
दिनांक

(स्वाक्षरी)
उपविभागीय कृषि अधिकारी
नाव
उपविभाग
जि.

(टिप-उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब करून उपरोक्त स्थळ तपासणी अहवाल हा उपचाराकरिता आवश्यक तांत्रिक निकषानुसार व भौगोलिक चिन्हांकनासह (Geo-tagging) द्यावा.)

प्रपत्र - १०

पर्यवेक्षीय तपासणी अहवाल (कृषि पर्यवेक्षक)

१.	तपासणी दिनांक	
२.	तपासणी अधिकारी	श्री/श्रीमती
३.	पदनाम	
४.	तपासणी वेळी उपस्थित इतर अधिकारी/कर्मचारी	१. श्री/श्रीमती पदनाम २. श्री/श्रीमती पदनाम
५.	लाभार्थ्याचे नाव (वैयक्तिक उपचार असल्यास)	सर्वे नं./गट नं. _____ वर्गवारी: _____ (अ.जा./अ.ज./सर्वसाधारण/इतर) _____ मु.पो. _____ ता. _____ उपविभाग _____ जि. _____
६.	उपचार	सलग समतल चर/खोल सलग समपातळी चर /गुरे प्रतिबंधक चर /शेत बांध बंदिस्ती/ढाळीचे बांध/अनगड दगडी बांध /अर्दन स्ट्रक्चर (लहान माती नाला बांध)/ गॅबियन बंधारा /संयुक्त गॅबियन बंधारा /माती नाला बांध /सिमेंट नाला बांध /नाला खोलीकरण
७.	प्रकल्पाचे ठिकाण	प्रस्तावित स.नं./गट नं.-----
८.	निविदाधारकाचे नाव	
९.	मापन पुस्तिकेप्रमाणे तांत्रिक तपासणी	तांत्रिक मान्यता क्र. व दिनांक -----
१०.	प्रकल्पाचा मोक्याचा तपासणी तपशील	१.प्रत्यक्ष प्रकल्प क्षेत्राचा सर्व्हे नंबर/गट क्र. ----- २ उपचाराचे नाव ----- ३. तांत्रिक तपशील (मापन पुस्तिकेतील नोंदीची तपासणी पान क्र -----)
११.	ठेकेदारास देय रक्कम रु.	
१२.	तपासणीमध्ये रकमेची परिगणना बरोबर केलेली आहे काय ?	होय/नाही

	नसल्यास तफावत रक्कम रु.	
१३.	मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे कार्यवाही करण्यात आलेली आहे काय ?	होय/नाही
१४.	लाभार्थ्यांचे सर्वसाधारण अभिप्राय (शेत बांध बंधीस्ती व ढाळीचे बांध बाबत)	
१५.	गुणवत्तेबाबत तपासणी अधिकार्यांचे अभिप्राय	

तपासणी अधिकारी, श्री.
पदनाम.
(स्वाक्षरी)

इतर अधिकारी श्री.
पदनाम.
(स्वाक्षरी)

लाभार्थ्यांची/ लाभार्थी प्रतिनिधीची स्वाक्षरी
(नाव.....)

प्रपत्र - ११
निरीक्षण टिपणी

जिल्हा-----,उपविभाग -----,तालुका -----,कृ.स. सजा-----,गाव -----,
तपासणी दिनांक - / /२०

१. तपासणी अधिकाऱ्याचे नाव व पदनाम -----
२. योजनेचे नाव - -----
३. गट क्र.-----कामाचा प्रकार -वैयक्तिक /सामुदायीक
४. तांत्रिक मंजूरी दिनांक - -----
५. प्रशासकीय मंजूरी दिनांक - -----
६. गटाची मंजूर रक्कम -----
७. कार्यारंभ आदेश क्रमांक व दिनांक -----
८. मंजूर निविदा रक्कम -----
९. निवडलेल्या निविदाधारकाचे नाव -----
१०. सुरक्षा ठेव जमा रक्कम रु. -----दिनांक -----
११. सुरक्षा ठेव परत केलेचा दिनांक -----
१२. लाभार्थ्याचे नाव -----
१३. आज अखेर खर्च रक्कम ,रु. -----
१४. मापन पुस्तिका क्रमांक -----पान क्र.-----
१५. कामाची सद्यस्थिती - पूर्ण /प्रगतीत
१६. तपासणीचा तपशील-

अ.न.	बाब /उपचार	सविस्तर अंदाज पत्रक मंजूरीप्रमाणे		मापन पुस्तिकाप्रमाणे नोंदविलेले		प्रत्यक्ष तपासणी मध्ये आढळलेले		तफावत कमी/जास्त
		परिमाण	रक्कम	परिमाण	रक्कम	परिमाण	रक्कम	
१	२	३	४	५	६	७	८	९

१७.जबाबदार अधिकाऱ्याचे व कर्मचाऱ्याचे नाव व पदनाम :

१८. गुणवत्ते विषयक आढळून आलेल्या त्रुटी /अभिप्राय :

तपासलेल्या कामाच्या मापन पुस्तिकेत नोंदी प्रमाणित केलेल्या आहेत.

तपासणी अधिकारी
दिनांकित स्वाक्षरी

प्रत -----

तपासणी प्रपत्र - १२
तपासणी सूची

जिल्हा-----,उपविभाग -----,तालुका -----,कृ.स. सजा-----,गाव -----,
तपासणी दिनांक - / /२०
उपचाराचे नाव -

अ.न.	तपासणीचा तपशील	शेरा
१	उपचारांसाठी जागेची निवड व मोजणी केली	आहे /नाही /लागू नाही
२	मोजणी अंदाजपत्रक व नकाशे तयार केले	आहे /नाही /लागू नाही
३	मोजणी अंदाजपत्रक व नकाशे यांची छाननी व शिफारस केली	आहे /नाही /लागू नाही
४	स्थिर चिन्ह मूल्य तपासणी केली	आहे /नाही /लागू नाही
५	छेदन बिंदूची पातळी तपासणी केली	आहे /नाही /लागू नाही
६	सविस्तर अंदाजपत्रक तयार केले	आहे /नाही /लागू नाही
७	बांधाची आखणी केली	आहे /नाही /लागू नाही
८	कामाची नोंद मापन पुस्तकात करणे व हजेरीपट तयार केला	आहे /नाही /लागू नाही
९	पाया तपासणी केली	आहे /नाही /लागू नाही
१०	माती कामाची तपासणी केली	आहे /नाही /लागू नाही
११	छेद पद्धतीने तपासणी केली	आहे /नाही /लागू नाही
१२	सिमेंट कामाची तपासणी केली	आहे /नाही /लागू नाही
१३	दगडी पिचिंग केले	आहे /नाही /लागू नाही
१४	गॅबियन बंधारा - जाळीची तपासणी	आहे /नाही /लागू नाही
१५	चरांगतच्या मातीच्या बांधावर स्थानिक प्रजातीचे बियाणे पेरले	आहे /नाही /लागू नाही

तपासणी अधिकारी
दिनांकित स्वाक्षरी

प्रत -----

प्रपत्र - १३

उपचाराचे काम ताब्यात देणेबाबत

गांव ----- ग्रामपंचायत ----- गट क्र. -----
----- तालुका ----- जिल्हा -----

यांना,

आपण वरील गावचे रहिवाशी असून आपले मालकीचे सर्वे नंबर / गटनंबर मध्ये नानाजी देशमुख कृषि संजीवनी प्रकल्पांतर्गत मृद संधारण -----क्षेत्र / ओघळ उपचाराचे काम झालेले आहे. हे काम पूर्ण झालेले असून पुढील देखभाल व निगा राखण्यासाठी ग्राम कृषि संजीवनी समितीच्या ताब्यात देण्यात येत आहे. त्यामुळे या उपचाराची संपूर्ण देखभाल व निगा राखणेची सर्वस्वी जबाबदारी ग्राम कृषि संजीवनी समितीची राहिल.

भविष्यात या कामाच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी कोणत्याही प्रकारची निधी मागणी मान्य केली जाणार नाही, याची आपण नोंद घ्यावी.

अ.क्र.	ग्राम कृषि संजीवनी समितीच्या सदस्याचे नाव	पदनाम	ग्राम कृषि संजीवनी समितीच्या सदस्याची सही
१			
२			
३			
४			
५			
६			
७			
८			
९			
१०			
११			
१२			
१३			
१४			
१५			
१६			
१७			

कृषि सहाय्यक

कृषि पर्यवेक्षक

उपविभागीय कृषि अधिकारी

प्रपत्र -१४

समाप्ती प्रतिवेदन (काम पुर्णत्वाचा दाखला)

१. गावाचे नाव तालुका- जिल्हा :-
२. गट क्र :- कामाचा प्रकार :- क्लस्टर क्र. -
मॉडेल क्र./ आकारमान/ :-
३. तांत्रिक मंजूरी क्रमांक : /दिनांक :- / / रक्कम :-
तांत्रिक मंजूरी दिलेले कार्यालय :- उविकृअ
४. भौतिक - क्षेत्र हे./हघमी/संख्या :- मंजूर :- प्रत्यक्ष साध्य :-
५. प्रशासकीय मंजूरी :- दिनांक :- / / रक्कम :-
६. कामाचे वाटप :- ई.निविदा
(ई - निविदा/इतर) -
७. काम वाटप केलेल्या कंत्राटदाराचे नाव :-
८. मोबाईल क्र. व ई मेल- :-
९. निविदा मंजूर केलेला दर :-
१०. कार्यारंभ आदेश क्रमांक :- दिनांक: रक्कम :-
११. कार्यारंभ आदेश दिलेले कार्यालय :- ग्राम कृषि संजीवनी समिती/उविकृअ,
जिल्हा -
१२. काम सुरु दिनांक :-
१३. काम पुर्ण दिनांक :-
१४. कामावरील खर्च :-
निविदाधारकास दिलेली रक्कम	कार्यालयीन खर्च (आकस्मिक खर्चासह)	एकुण खर्च
१५. निविदाधारकाची कार्यालयाकडे जमा असलेल्या रकमांचा तपशिल :-
परफॉर्मन्स सिक्युरिटी रक्कम :-
सुरक्षा ठेव (अनामत रक्कम ४ टक्के) :-
१६. झालेल्या कामाचे भूमापन क्र. :-

१७. कामाचे आक्षांश व रेखांश :-
१८. कामाचे नोंदीचे मापनपुस्तक क्र. व पृष्ठ क्र. :-
१९. काम सविस्तर अंदाजपत्रकाप्रमाणे पुर्ण झाले आहे काय :- होय/नाही
नसल्यास त्याची कारणे :- १.
२.
३.
२०. कामाचे ठिकाणी फलक लावला आहे काय :-
२१. सदर कामातील जैविक काम पुर्ण केले आहे काय :-
२२. कामाचे फोटो ऑनलाईन केले आहे काय :-
२३. सदर कामापासून प्रत्यक्ष अडविलेला अपधाव :- हघमी
२४. कामाबाबत तांत्रिक अभिप्राय व स्वाक्षरी :-

नाव	पदनाम व मुख्यालय	कामाबाबत तांत्रिक अभिप्राय	स्वाक्षरी
	कृ.स.	काम तांत्रिक दृष्ट्या परिपुर्ण झालेले आहे.	
	कृ.प.	कामाची विहित मापदंडाप्रमाणे तपासणी केली असून सदर काम तांत्रिक दृष्ट्या परिपुर्ण झालेले आहे.	

सदर काम तांत्रिक दृष्ट्या समाधानकारक झालेले आहे.

उपविभागीय कृषि अधिकारी.....
दिनांकित स्वाक्षरी